

Цэнтральны РУУС г. Мінска. Катаванні затрыманых 9–13 жніўня 2020 года

Грамадскае расследаванне

ЗМЕСТ

Скароты ў дакуменце.....	3
Рэзюмэ і метадалогія.....	4
Храналогія катаванняў затрыманых 9–13 жніўня 2020 года	8
9 жніўня 2020 года	9
20:00 – 24:00	9
10 жніўня 2020 года.....	9
00:00 – 04:00	10
04:00 – 08:00	11
08:00 – 12:00	12
12:00 – 16:00	14
16:00 – 20:00	16
20:00 – 24:00	18
11 жніўня 2020 года.....	22
00:00 – 04:00	23
04:00 – 08:00	24
08:00 – 12:00	25
12:00 – 16:00	26
16:00 – 24:00	28
12 жніўня 2020 года	31
00:00 – 04:00	32
04:00 – 08:00	34
08:00 – 12:00	36
12:00 – 16:00	37
16:00 – 20:00	37
20:00 – 24:00	38
13 жніўня 2020 года	38
Наступствы: траўмы і пашкоджанні ў затрыманых	39
Асобы, адказныя за катаванні затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска	43
Прававая кваліфікацыя дзеянняў супрацоўнікаў сілавых органаў Беларусі	68

СКАРОТЫ Ў ДАКУМЕНЦЕ

Аўтазак — аўтамабіль для перавозкі затрыманых/зняволеных

ДПС — дарожна-патрульная служба

ІЧУ — ізалятар часовага ўтрымання

КаАП — Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях

КПЗ — камера папярэдняга зняволення

АДС — аператыўна-дзяжурная служба

АМАП — атрад міліцыі асаблівага прызначэння

ААПП — аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі

РУУС — раённая ўправа ўнутраных спраў

КВІ — крымінальна-выканаўчая інспекцыя

КК — Крымінальны кодэкс Рэспублікі Беларусь

ЦП — цэнтр ізаляцыі правапарушальнікаў

РЭЗЮМЭ І МЕТАДАЛОГІЯ

Дадзенае расследаванне з'яўляецца чарговым дакументальным сведчаннем злачынстваў супраць чалавечнасці, здзейсненых рэжымам пасля выбараў прэзідэнта ў Рэспубліцы Беларусь у жніўні 2020 года. *Міжнародны камітэт па расследаванні катаванняў у Беларусі*, выконваючы сваю задачу па выяўленні ўсіх выпадкаў катаванняў і жорсткага абыходжання, правёў грамадскае расследаванне таго, што адбылася ў Цэнтральным РУУС г. Мінска з 9 па 13 жніўня 2020 года.

Гэты дакумент — трэцяе расследаванне выпадкаў масавых катаванняў і жорсткага абыходжання ў **раённых упраўленнях унутраных спраў горада Мінска** пасля выбараў прэзідэнта Беларусі ў 2020 годзе. Эксперты камітэта раней прааналізавалі, што адбылася ў Фрунзенскім¹ і Савецкім² РУУС Мінска, куды, разам з Цэнтрам ізаляцыі правапарушальнікаў у завулку Акрэсціна³ і іншымі аддзяленнямі міліцыі, дастаўлялі затрыманых 9–13 жніўня 2020 года.

1 Грамадскае расследаванне: катаванні затрыманых у жніўні 2020-га ў Фрунзенскім РУУС г. Мінска. <https://torturesbelarus2020.org/ru/belarus-prestuplen%D0%B8e-prot%D0%B8v-chelovechnost%D0%B8/> (RU)

Public investigation: torture of detainees in August 2020 in the Frunzensky police department of Minsk. <https://torturesbelarus2020.org/en/belarus-zlachynstva-supracz-lyudskasczi/> (Eng)

2 Грамадскае расследаванне катаванняў у Савецкім РУУС 9–13 жніўня 2020 года. «Давай, давай, забівай! Вы што, забыліся, у якой краіне жывяце?» <https://torturesbelarus2020.org/ru/davaj-davaj-zabivaj-vy-shto-zabylisya-u-yakoj-kraine-zhyvyacze/> (RU)

Public Inquiry into Torture at the Sovetskoye RUVD on August 9–13, 2020 GO, GO, KILL'EM ALL! HAVE YOU FORGOTTEN WHAT COUNTRY YOU LIVE IN?

<https://torturesbelarus2020.org/en/go-go-kill'em-all-have-you-forgotten-what-country-you-live-in/> (Eng)

3 «Вы здохнеце тут». Вязні Акрэсціна сведчаць. Грамадскае расследаванне. <https://torturesbelarus2020.org/ru/vy-sdohnete-zdes/> (RU)

«YOU WILL DIE HERE». Testimonies of the Prisoners of Akrestina. Public investigation of cases of mass torture in the Center for isolation of offenders in the city of Minsk on August 9–14, 2020 <https://torturesbelarus2020.org/en/vy-sdohnete-zdes/> (Eng)

У Цэнтральны РУУС людзей пачалі прывозіць ужо ўвечары 9 жніўня 2020 года пасля выбараў прэзідэнта, якія прайшлі. Многія былі затрыманыя каля выбарчых участкаў у Цэнтральным раёне Мінска, дзе спадзяваліся даведацца сапраўдныя вынікі галасавання. Масавыя затрыманыя ўдзельнікаў пратэстаў у цэнтры горада пачаліся 9 жніўня ўвечары і доўжыліся 11 і 12 жніўня.

Апытаныя пацярпелыя сведчаць, што, відавочна, сілавікам быў дадзены загад на масавыя затрыманыя ў горадзе ў вельмі жорсткай форме. Людзей хапалі каля абеліска-стэлы на праспекце Пераможцаў, каля станцыі метро «Першамайская», у раёне вуліцаў Арлоўская, Ціміразева, Сухая, Караля, стадыёна «Дынама» і іншых месцах у цэнтры горада. Затрымлівалі грамадзянаў невыбіральна, забіралі ўсіх, хто трапляўся пад руку: як непасрэдна ўдзельнікаў пратэстаў, так і выпадковых мінакоў, раварыстаў, жыхароў бліжэйшых дамоў, якія вярталіся пасля працы, пасажыраў грамадскага транспарта. Амапаўцы спынялі аўтобусы і забіралі з іх усіх мужчынаў. Многіх жорстка збівалі дубінкамі як пры затрыманні, так і пры перавозцы ў РУУС. Таксама сілавікі нярэдка ўжывалі супраць людзей электрашокеры і пярцовыя балончыкі.

У Цэнтральным РУУС збіццё і здзекі з мірных грамадзянаў працягваліся. Пад найбольш жорсткае збіццё ў РУУС траплялі людзі, на якіх былі складзеныя пратаколы па «палітычных» артыкулах КаАП, у прыватнасці па артыкуле 23.34 КаАП (парушэнне парадку арганізацыі масавых мерапрыемстваў), пазначаныя фарбай пры затрыманні АМАПам, тыя, хто мелі на целе татуіроўкі з нацыянальнымі беларускімі сімваламі, нефармальную знешнасць (доўгія валасы, дрэды, пірсінг). Многія затрыманыя правялі доўгія гадзіны на вуліцы ўначы пад дажджом, лежачы тварам у асфальт ці стоячы ля сцяны ў пакутніцкіх позах — з узнятымі або адведзенымі назад рукамі. Нярэдка кісці рук былі перацягнутыя пластыкавымі будаўнічымі сцяжкамі ці кайданкамі.

Прывозілі ў гэтыя дні ў РУУС нават непаўнагадовых (14–17-гадовых). Іх затрымлівалі і збівалі разам з дарослымі, не робячы ніякіх зніжак на ўзрост. Пазней супрацоўнікі міліцыі звязваліся з бацькамі і аддавалі ім дзяцей. Пратаколы ў дачыненні да непаўнагадовых не складалі, аднак шматгадзіннае знаходжанне ў РУУС, здзекі і пагрозы прычынілі дзецям моцныя фізічныя і псіхалагічныя траўмы.

Жанчын у Цэнтральны РУУС прывозілі разам з мужчынамі, але, як адзначаюць апытаныя, іх было не вельмі шмат і іх не збівалі так жорстка як мужчын. Аднак абразы, запалохванні і пагрозы сексуальнага гвалту да іх таксама ўжываліся. Жанчыны бачылі збіццё і здзекі ў двары РУУС, чулі

крыкі і стогны збітых мужчын на працягу ўсяго часу знаходжання ў Цэнтральным РУУС.

Затрыманыя, змешчаныя ў камеры РУУС, не заўжды мелі магчымасць скарыстацца прыбіральняй. Акрамя таго, мелі праблемы з доступам да пітной вады, а ежа падчас знаходжання ў РУУС не выдавалася. Камеры былі перапоўненыя, дрэнна вентыляваліся, там было вільготна, душна і халодна. Нягледзячы на тое, што многія грамадзяне мелі патрэбу ў неадкладнай медыцынскай дапамозе, у прыняцці жыццёва неабходных для іх медыцынскіх прэпаратаў (лекі для сэрца, інсулін і інш.), просьбы пра выклік хуткай дапамогі ігнараваліся і меддапамога не надавалася. Неабходныя санітарна-гігіенічныя мерапрыемствы ў перыяд распаўсюду пандэміі COVID-19 у Цэнтральным РУУС не праводзіліся і абмежаванні не выконваліся, што стварала сур'ёзную пагрозу жыццю і здароўю затрыманых.

Многія пацярпелыя сведчаць пра занадта ўзбуджаны стан сілавікоў, некантраляваную агрэсію да затрыманых, пашыраныя зрэнкі⁴. Некаторыя апытаныя мяркуюць, што супрацоўнікі маглі прымаць наркатычныя прэпараты ці знаходзіліся пад уздзеяннем адмысловай псіхалагічнай апрацоўкі.

У Цэнтральным РУУС затрыманыя праводзілі ў сярэднім 20–24 гадзіны і больш. Пасля складання пратаколаў іх адпраўлялі ў залежнасці ад цяжкасці інкрымінаванага дзеяння ў ЦІП ці ІЧУ на Акрэсціна або ў ІЧУ ў Жодзіна.

У дадзеным дакуменце ў храналагічным парадку на падставе інтэрв'ю з пацярпелымі апісаныя падзеі, якія адбываліся на тэрыторыі Цэнтральнага РУУС г. Мінска. Эксперты *Міжнароднага камітэта па расследаванні катаванняў у Беларусі* старанна вывучылі 54 індывідуальныя інтэрв'ю⁵ (772 старонкі тэксту) з людзьмі, якія былі затрыманыя ў горадзе і дастаўленыя сілавікамі ў Цэнтральны РУУС. Таксама былі добра вывучаныя дадзеныя імі фотаздымкі траўмаў і медыцынскія дакументы (137 старонак).

У раздзеле [«Наступствы: траўмы і пашкодванні ў затрыманых»](#) апісаныя медыцынскія наступствы знаходжання ў Цэнтральным РУУС. Падборка складзеная на аснове медыцынскіх дакументаў, сведчанняў пацярпелых ад дзеянняў сілавікоў пры затрыманні і ў РУУС.

4 Сцверджанні пра нетыповы ўзбуджаны стан сілавікоў эксперты Міжнароднага камітэта па расследаванні катаванняў у Беларусі адзначалі таксама пры працы з былымі затрыманымі, якія ўтрымліваліся ў гэтыя ж дні ў Савецкім і Фрунзенскім РУУС г. Мінска.

5 З базаў дадзеных Міжнароднага камітэта па расследаванні катаванняў у Беларусі <https://torturesbelarus2020.org/> і Праваабарончага цэнтра «Вясна» <https://spring96.org/ru>.

Раздзел [«Асобы, адказныя за катаванні затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска»](#) ўтрымлівае аналіз інфармацыі, атрыманай з базаў дадзеных партнёрскіх арганізацый і ініцыятыў (Праваабарончы цэнтр «Вясна», «КіберПартызаны»), інфармацыі з адкрытых крыніцаў, сацыяльных сетак, Telegram-каналаў і сведчанняў пацярпелых.

Раздзел [«Прававая кваліфікацыя дзеянняў супрацоўнікаў сілавых органаў Беларусі»](#) аналізуе дзеянні сілавікоў Цэнтральнага РУУС г. Мінска ў адпаведнасці з нацыянальнымі нормамаі і стандартамаі міжнароднага права.

Усе персанальныя дадзеныя і дакументы ёсць у *Міжнароднага камітэта па расследаванні катаванняў у Беларусі*, аднак у мэтах гарантавання бяспекі нашых крыніцаў і пацярпелых іх персанальныя дадзеныя ў гэтым расследаванні не разгалошваюцца.

Цэнтральны РУУС г. Мінска. Вул. Арлоўская 58/1.

ХРАНАЛОГІЯ КАТАВАННЯЎ ЗАТРЫМАНЫХ

9–13 ЖНІЎНЯ 2020 ГОДА

У Цэнтральны РУУС г. Мінска грамадзянаў пачалі прывозіць увечары 9 жніўня 2020 года пасля выбараў прэзідэнта, якія толькі што прайшлі. Людзі былі затрыманыя каля выбарчых участкаў у Цэнтральным раёне сталіцы, дзе спадзяваліся даведацца сапраўдныя вынікі галасавання. Затрыманні ўдзельнікаў пратэстаў працягваліся ўсе наступныя дні з 10 па 13 жніўня 2020 года. У Цэнтральны РУУС аўтазакі з затрыманымі і збітымі людзьмі прыбывалі пастаянна.

Тое, што ва ўсіх РУУС г. Мінска з затрыманымі адбываліся страшныя рэчы, даведаўся ў тыя жніўеньскія дні ўвесь свет. Абсалютна відавочна, што загад на масавыя катаванні і жорсткае абыходжанне быў аддадзены на самым высокім узроўні, і сілавікі старанна яго выконвалі. Пры перавозцы ў аўтазаках сілавікам неабходна было адсартаваць затрыманых па ступені «сур'ёзнасці» ўчыненага, паводле іх меркавання, дзеяння, таму яны намагаліся выбіць сілай прызнанні ў затрыманых, атрымаць доступ да зместу тэлефонаў. Гэта нярэдка дасягалася шляхам жорсткага збіцця і пагрозаў, у тым ліку сексуальнага характару.

У Цэнтральны РУУС многіх затрыманых дастаўлялі ўжо моцна збітымі, а таксама пазначанымі амапаўцамі падчас затрымання ці перавозкі фарбай. Менавіта гэтых людзей далей збівалі і катавалі ў РУУС з асаблівым зверствам.

9 жніўня 2020 года

«Хтосьці даў каманду спыніць аўтобус, адчыніць дзверы. Дзверы адчыніліся, і адзін з міліцыянтаў ударыў гэтую жанчыну нагой у живот. Прама з аўтобуса нагой у живот — гэтая жанчына ўпала, і людзі потым пачалі яе там адцягваць».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Удзень у РУУС дастаўлялі не шмат людзей, у асноўным гэта былі назіральнікі з выбарчых участкаў Цэнтральнага раёна сталіцы. Пры гэтым катаванняў і збіцця да затрыманых не ўжывалі. Масавыя катаванні пачаліся пасля 21 гадзіны, калі людзі пачалі паўсюль выходзіць на вуліцы ў знак пратэсту супраць фальсіфікацыі выбараў прэзідэнта. 9 жніўня, дастаўляючы затрыманых у РУУС, сілавікі збівалі ўсіх без разбору: даставалася і жанчынам, і непаўнагадовым, і пажылым людзям.

20:00 • 24:00

Да вечара сілавікі сталі ставіцца да грамадзянаў, якія прыбывалі, больш агрэсіўна і нястрымана. Усіх затрыманых ставілі да сцяны ці да плота ва ўнутраным дворыку РУУС рукамі ўверх, ногі шырэй за плечы. Ім не дазвалялі рухацца і мяняць позу, інакш пачыналі жорстка збіваць. Многія прыезджалі з пераламанымі канцавінамі і моцна збітыя, аднак медыцынская дапамога затрыманым не надавалася.

«Нават з пераламанай нагой быў хлопец, і быў хлопец, у якога ішла кроў. Я яго не бачыў так блізка, але я чуў, што ён казаў: "Вось у мяне ідзе кроў". І яны казалі, што, тыпу, "не здохнеце, а калі здохнеце, то нічога страшнага"».

10 жніўня 2020 года

«Як я зразумеў, уся гэтая сістэма раскачагарылася бліжэй да ночы, а я ў сем гадзінаў быў ужо ў камеры. Потым там ужо адбываліся ўсялякія страшныя справы ў гэтым РУУС у двары, а я да гэтага часу ўжо быў аформлены і проста сядзеў. Можна сказаць, у гэтым сэнсе мне пашанцавала».

«Потым сілавікі казалі, што тут яшчэ спакойна, а вось у РУУС мяне могуць і бутэлькай ад шампанскага звалтаваць, і я ва ўсім прызнаюся».

Паводле сведчанняў пацярпелых

Пасля поўначы колькасць затрыманых, якіх прывозілі на тэрыторыю РУУС, пачала значна павялічвацца. Сілавікі прымушалі тых, хто прыбыў, стаяць ля сцяны ва ўнутраным дворыку ва ўмовах начнога холаду ў ненатуральных позах на працягу некалькіх гадзінаў, пры гэтым вельмі туга завязвалі рукі пластыкавымі будаўнічымі сцяжкамі і сціскалі кайданкамі. За кожную просьбу да сілавікоў і нязгоду з іх дзеяннямі людзей моцна збівалі, пры гэтым любыя просьбы пра медыцынскую дапамогу, у якой узнікала неабходнасць пасля катаванняў, ігнараваліся ці жорстка спыняліся. Частку затрыманых прымушалі ляжаць на мокрым асфальце на вуліцы або змяшчалі ў перапоўненыя камеры, дзе людзі ўтрымліваліся ў надзвычайна цесных умовах з недахопам кіслароду.

00:00 • 04:00

Сілавікі выгружалі людзей з аўтазакаў, прымушаючы іх згінацца ў так званую позу ластаўкі (рукі паднятыя разам высока ўверх, галава апушчаная практычна цалкам да зямлі). Затрыманых ставілі ва ўнутраным дворыку на тэрыторыі РУУС тварам да сцяны з шырока рассунутымі нагамі. У такой ненатуральнай позе сілавікі прымушалі стаяць затрыманых прыблізна з апоўначы да 8-9 раніцы. Рукі затрыманых надзвычайна туга завязвалі пластыкавымі будаўнічымі сцяжкамі-хамутамі. Тыя, хто трымаў ногі недастаткова шырока або спрабаваў хоць неяк іх размяць, і тыя, хто рабіў спробы агледзецца, тут жа траплялі пад збіццё.

«Тры гадзіны стаяць ля сценкі на прамых нагах вельмі цяжка, ногі зацякаюць. І вось ты крыху падымаеш пятак, цябе б'юць адразу пад калена. Калі заўважалі, што мы варушыліся, білі па галёнцы, па рабры або пад калена дубінкай, з агрэсіяй...».

«Хтосьці паглядзеў убок, да яго падыходзілі і проста білі галавой аб сцяну. Зрабіць нічога не можаш. Таму што ты знаходзішся як у палоне, і яны могуць зрабіць усё што заўгодна».

Любыя камунікацыі з сілавікамі ці просьбы з боку затрыманых, спробы выказаць незадавальненне ці адстаяць свае правы караліся жорсткім збіццём.

«Хтосьці прасіў паслабіць кайданкі, і яго адразу ж білі, хтосьці казаў, што ў яго зацяклі рукі [сцягнутыя кайданкамі], і яго білі. Калі хтосьці штосьці казаў, яго адразу ж білі або дубінкай, або падыходзілі і білі кулакамі па нырках».

«Пачаў спрачацца з адным з супрацоўнікаў. Яго ўвогуле па-клалі на падлогу. Надзелі яму жалезныя кайданкі, і чалавек пяць амапаўцаў проста скакалі на гэтыя кайданкі прама на гэтыя запясці. Я ні разу не чуў, каб чалавека так мучылі, каб так крычаў. Было жудасна. У мяне проста ледзянела кроў ад гэтых падзеяў».

Нягледзячы на прысутнасць на тэрыторыі РУУС медыцынскіх супрацоўнікаў, медыцынская дапамога затрыманым не надавалася нават пры цяжкіх траўмах. Сілавікі адмаўлялі на просьбы выклікаць хуткую дапамогу.

«Яна [медысупрацоўніца] кажа: "Трэшчына ў праменепадобнай костцы". Я такі: "Што мне рабіць?" Яна: "Нічога". Мяне дастаткова груба за каўнер паднялі, паставілі да сценкі».

«Кажу: "Паглядзіце, у мяне разбітая галава, кроў на твары. Дапамажыце мне!" ...Яна [медысупрацоўніца] падышла да мяне, выцерла кроў з галавы. Я ёй кажу: "У мяне кружыцца галава, я дрэнна сябе адчуваю". А яна мне кажа: "Не памрэш!" ...Павярнулі мяне да сцяны амапаўцы, і ўсё. І сышлі».

«"Хуткая" патрэбная была дакладна камусьці, але ўсе баяліся. Людзі былі напалоханыя або разумелі, што сэнсу няма, за дадатковыя пытанні проста атрымліваў дадаткова хтосьці».

04:00 • 08:00

Напярэдадні прайшоў дождж, але, нягледзячы на гэта, змоклыя і скатаваныя людзі працягвалі стаяць у двары ў ненатуральных позах. Некаторыя затрыманыя не вытрымлівалі напружання і гублялі свядомасць ад стомы. Аднак нават страта свядомасці не лічылася паважлівай прычынай для надання дапамогі ці змякчэння ўмоваў утрымання — чалавека падымалі і зноў ставілі да сцяны.

«Калі стаялі там каля сцяны, дзесьці каля 6 гадзінаў... некаторыя падалі без свядомасці. Вось пры мне чалавекі 2-3 про-

ста падалі без свядомасці, ім таксама не надавалі [медыцынскую дапамогу], іх проста падымалі, пераварочвалі, садзілі да сценкі, ударалі па твары, пасля чаго чалавек прыходзіў у сябе. Яму крыху давалі адпачыць, а потым зноў падымалі і ставілі да сценкі».

Жорсткае збіццё працягвалася да світанку, многіх затрыманых у акрываўленым стане працягвалі трымаць ля сцяны.

«“Хуткую” канкрэтна не прасілі, напэўна, усе баяліся, таму што там былі людзі ў крыві, была кроў і на падлозе».

«Біў ужо да той ступені, што ён стаміўся яго біць, а начальнік кажа: “Давай, бі яшчэ”. Ён адказаў: “Я стаміўся”, а яму начальнік: “Давай бі, я сказаў!”»

08:00 • 12:00

Каля 8-9 раніцы затрыманых пачалі заводзіць унутр будынка на тэрыторыі РУУС для складання пратаколаў аб адміністрацыйным правапарушэнні і вопісу рэчаў. На просьбы людзей азнаёміцца са зместам пратаколаў і ў выпадку нязгоды іх падпісваць сілавікі пагражалі працягам збіцця або завядзеннем крымінальных спраў. Затрыманя адзначаюць, што ўсе пратаколы былі сфальсіфікаваныя.

«Папрасіў прачытаць пратакол. Ён мне сказаў: “Падпісвай, калі не хочаш, каб у цябе былі праблемы!” Ён мне сказаў, што мне могуць зрабіць крымінальную справу».

«Пастаянна матам, такое хамскае стаўленне, як не да чалавека ставіліся, а як да самага сапраўднага злачынцы, як за забойства нейкае».

Пасля падпісання пратаколаў затрыманых запісвалі на відэа, прымушаючы казаць персанальныя дадзеныя, фатаграфавалі. Людзей, на целах якіх былі відавочныя сляды катаванняў і збіцця, сілавікі не фатаграфавалі — верагодна, каб не фіксаваць доказы катаванняў.

«Фатограф на мяне сказаў, што такога не прыме. Чаму — не ведаю, хутчэй за ўсё, з-за знешняга выгляду: у мяне былі апухлыя разбітыя вусны, падбітае вока і брыво, палова твара была апухлая. Плюс нага».

«Раварыста, я так зразумеў, не выклікалі для складання пратакола, таму што калі фатаграфавалі ўсіх, у яго на твары яўныя сляды [збіцця], проста ліхтары такія былі, гематомы. Тобок яны, напэўна, падстрахаваліся».

Сілавікі працягвалі мэтанакіравана ігнараваць любыя паведамленні пра траўмы ці дрэннае самаадчуванне.

«Я гэтаму чалавеку, які запаўняў пратакол, таксама сказаў, што ў мяне рассечаная галава, я вельмі дрэнна сябе адчуваю, у мяне рассячэнне. На што ён мне сказаў: "Гэта не мая справа, давай падпісвай і ідзі". Ну і ўсё гэта ў грубай форме».

«Я, натуральна, кожны раз там, ужо 5-ты ці 10-ты раз, патрабаваў надання медыцынскай дапамогі, таму што мне трапіў адзін з гэтых супрацоўнікаў па воку, і ў мяне зрок адразу памутнеў. Упаў з адзінкі (як я потым даведаўся, калі на наступны дзень пайшоў да лекара) да 0,1. Я, натуральна, усё гэта казаў, патрабаваў медыцынскую дапамогу, мне адмаўлялі».

Пасля падпісання пратаколаў і фатаграфавання адну частку людзей адвялі ў перапоўненыя камеры, а іншую, з-за адсутнасці месцаў у камерах, — назад да сцяны ва ўнутраным дворыку РУУС.

З-за перапоўненасці камераў многія людзі ляжалі на халоднай падлозе. Часта затрыманым адмаўлялі ў просьбах схадзіць у прыбіральню, сілавікі выводзілі людзей у прыбіральню надта рэдка і неахвотна. Ваду давалі таксама вельмі рэдка і выключна ў невялікіх аб'ёмах. Пры гэтым людзей прымушалі піць з аднаго посуду, што ў разгар пандэміі COVID-19 было небяспечным для здароўя і жыцця. Ежа не давалася. Сілавікі АМАП, якія назіралі за затрыманымі ў камерах і на вуліцы, пастаянна пагражалі катаваннямі ці забойствамі.

«Далей адпраўлялі ў камеру ў РУУС, там было больш за 20 чалавек. Многія на падлозе сядзелі. Вады ў нас не было, ежы не было. У прыбіральню нікога не пускалі».

«Амапаўцы пастаянна хадзілі і штосьці нам казалі, рабілі нейкія пагрозы. Пастаянна быў нейкі псіхалагічны ціск на ўсіх навокал, што, маўляў, усё, вы даскакаліся, зараз мы вас забіваць будзем. Пастаянна нейкія запалохванні, нейкія пагрозы казалі».

«...Яшчэ стаялі побач з ім у масках і параілі мне рот закрыць у грубай форме. Сказалі, што зараз саб'юць мяне, калі я яшчэ што-небудзь скажу».

12:00 • 16:00

Каля 12-13 гадзінаў частку затрыманых пачалі рыхтаваць для транспартавання ў ЦІП на завулку Акрэсціна і ІЧУ ў горадзе Жодзіна. Сілавікі літаральна запіхвалі людзей у «стаканы» (аддзяленні) аўтазакаў памерам 1 м², размяшчалі па 4–6 чалавек. Людзей знутры аўтазакаў працягвалі збіваць. З-за спякотнага надвор'я знутры аўтазакаў было вельмі душна — людзям было невыносна гарача, кіслароду не хапала. Калі чалавеку станавілася з-за гэтага дрэнна, ніякай дапамогі яму не надавалі.

«Хлопцаў усіх піхалі па 6–7 чалавек, колькі ўлазіла... Аднаго з іх дасталі потым з аўтазака і пасадзілі да нас назад у камеру. Ён сказаў, што іх там паклалі на падлогу ўнутры і білі дубінкамі».

«Быў яшчэ мужчына гадоў 50-55. У нейкі момант яму стала блага, відаць, з ціскам нешта было. Я чуў проста нейкі ўдар, калі ён асеў. Яму адмовілі ў медыцынскай дапамозе».

У абед у Цэнтральны РУУС пачалі прыбываць новыя адзінкавыя затрыманыя, якіх таксама збівалі і прымушалі станавіцца каля сценаў знутры РУУС у такія ж ненатуральныя позы.

«Мяне паставілі тварам да сцяны, а побач стаяў хлопец з перабінтаванай галавой і носам, у яго капала кроў. Калі я спытаў, што з ім здарылася, на мяне рэзка пачалі крычаць з суседняга кабінета. Я так зразумеў, што ён катаўся на роварах са сваёй дзяўчынай у парку Чалюскінцаў, і да яго падбеглі амапаўцы, а адзін з АМАПа дастаў нож і разрэзаў яму нос. У хлопца побач ужо пабялеў лоб, не спынялася кроў. Хтосьці з міліцыі выклікаў "хуткую". Прыйшла жанчына, аглядзела хлопца і пачала крычаць на міліцыю: "Што вы робіце? Што вы нарабілі?" Адзін з супрацоўнікаў адказаў медыку: "Ну што ж вы хацелі, гэта ж наша праца"».

«Мяне вывелі ў двор, і ён прапанаваў мне на выбар дзве лужыны. Кажа: "Выбірай любую лужыну, куды цябе тварам макнуць, будзеш ляжаць, або ў гэтай валяцца, або ў гэтай"».

«Быў адзін прапаршчык, які крычаў, што зараз закладзе мяне, сабе, заб'е, вывезе... Усё ў такім духу».

Падчас допытаў у следчых затрыманых таксама збівалі, каб прымусіць хутчэй падпісаць пратаколы і даць паролі ад тэлефонаў і мэсэнджараў.

«Хлопцаў вадзілі на допыты да следчых, дзе іх збівалі, прымушалі падпісваць розныя паперы, даваць паролі ад тэлефонаў, тэлеграм-каналаў».

Сілавікі АМАПа, якія знаходзіліся на тэрыторыі РУУС, працягвалі збіваць усіх затрыманых. Усё гэта адбывалася з прамой санкцыі начальніка і іншых супрацоўнікаў РУУС.

«Маёй справай займаўся асабіста начальнік Цэнтральнага РУУС. Яму тэлефанаваў нейкі камандзір АМАПа і пытаўся, што са мной рабіць перад этапам на Акрэсціна. Пасля таго як ён з ім пагаварыў, мяне збілі».

«У Цэнтральным РУУС у асноўным рулілі мусаўцы, але яны запускалі туды брыгады АМАПа, і некаторых людзей збівалі ў суседніх камерах. І АМАП таксама быў у двары РУУС, куды некаторых людзей выводзілі на збіццё».

Пад найбольш жорсткае збіццё траплялі людзі, у дачыненні да якіх былі складзеныя пратаколы па «палітычных» артыкулах КаАП, у прыватнасці па артыкуле 23.34 КаАП (парушэнні парадку арганізацыі масавых мерапрыемстваў).

«Хлопцы, якія знаходзіліся там па артыкуле пра несанкцыянаванае масавае мерапрыемства, траплялі пад большае збіццё, прыніжэнні, чым іншыя. Напрыклад, я знаходзіўся там па артыкуле «Дробнае хуліганства», і з мяне, так скажам, менш здэкаваліся, пакуль не даведаліся, што я зрабіў акцыю на дзень выбараў. Пасля гэтага мяне ўжо пачалі біць...»

16:00 • 20:00

«Кроў стыла ад жаху, што чалавеку так дрэнна можа быць. Нягледзячы на ўсе забароны і страх варушыцца, ты бакавым зрокам глядзіш на сценку і бачыш, што праз аднаго хрысціліся ад гэта-

**га крыку, таму што гэта быў страшэнны гук. Ён
крычаў нясцерпна...»**

Паводле сведчанняў пацярпелага

На 4-м паверсе будынка РУУС размяшчаўся кабінет, у якім сілавікі катавалі затрыманых. Для атрымання сведчанняў людзей збівалі па галаве і целе кулакамі, нагамі і дубінкамі, заламвалі пальцы, білі электрашокерам.

«Там на 4-м паверсе, кажуць, была ледзьве не катавальня. Там людзей электрашокерамі білі, падкладвалі пад нагу гумовую палку, нагу задзіралі, карацей кажучы, праводзілі такое ледзьве не фізічнае дазнанне, я так зразумеў».

«Мяне адразу паднялі на 4-ты паверх. Паставілі да сценкі, і я чуў, што за сценкай там яўна кагосьці дубасілі. Як апынулася, за сценкай білі шокерам хлопца, спрабавалі даведацца, хто яго кіраўнік».

«Той, які мяне завёў, паставіў на калені на падлогу і галавой у падлогу. У працэсе нашай далейшай "камунікацыі", калі галава ад падлогі адрывалася, то яе нагой вярталі назад у падлогу. ... Рабілі гэта даволі жорстка. У працэсе мне галаву разбілі, кроў цякла. На той момант я не адчуваў, толькі калі бачыў на падлозе кроў, разумеў, што галава разбітая».

«Мяне некалькі разоў піхнулі нагой і задавалі пытанне ці два, атрымалі адказ, далей некалькі разоў патыкалі ў левую ягадзіцу электрашокерам і зноў задалі пытанне. Білі нагой у раён грудной клеткі і жывата».

«Ён жа спрабаваў ці тое балюча мне зрабіць, ці тое траўмаваць мне палец, таму што ён браў асадку ці аловак і спрабаваў праз аловак на злом браць. Мне складана гэта ўзнавіць. Былі ўдары рукамі ў вобласць шыі, галавы, наступалі на галаву, некалькі ўдараў нагой у вобласць жывата і грудзей. Два-тры ўдары электрашокерам і заламвалі пальцы».

У большасці затрыманых, якія стаялі ля сцяны, рукі былі звязаныя пластыкавымі будаўнічымі хамутамі-сцяжкамі ці жорстка зафіксаваныя кайданкамі, з-за чаго ў руках парушаўся кровазварот і яны моцна зацякалі. Пры просьбах паслабіць сцяжкі ці наручнікі іх зацягвалі яшчэ мацней.

«Я прасіў у міліцыі, каб знялі хамуты дзядулю (на выгляд яму было гады 63-65), які ляжаў побач са мной. На гэта адзін міліцыянт націснуў дзеду дубінкай на твар і сказаў: "Ну што, дзед! Ты ўсё зразумеў?" Хацелі дзеда ўдарыць».

«Мы потым звярнулі ўвагу, што ў аднаго рукі былі зацягнутыя хамутом пластыкавым за спінай і яны ўжо былі сіне-фіялетавымі. Мы прасілі, каб яму рукі аслабілі, але гэтага не зрабілі. Такое адчуванне, што рукі адсохнуць, было бачна, што кровазабеспячэння не было ніякага».

«На руках зашпілілі кайданкі металічныя, і адразу зашпілілі максімальна, каб яны ўпіваліся ў скуру і косткі. Унутры кайданка рука рухацца не можа».

Найбольш жорстка сілавікі збівалі людзей, якія знаходзілі ў сабе сілы супраціўляцца хаця б словамі і адмаўляліся ім падпарадкоўвацца.

«Ён абураўся, што "якога чорта мяне затрымалі, ці не ахранелі вы тут усе". Яго схапілі два-тры чалавекі, кудысьці ўбок адцягнулі за нашыя спіны і хвілінаў 10 вельмі моцна білі. Ён крычаў словамі штосьці, потым проста крычаў. Кроў стыла ад жаху, што чалавеку так дрэнна можа быць. Нягледзячы на ўсе забароны і страх варушыцца, ты бакавым зрокам глядзіш на сценку і бачыш, што праз аднаго хрысціліся ад гэтага крыку, таму што гэта быў страшэнны гук. Ён крычаў нясцерпна».

«Ён пастаяў пару хвілінаў, развярнуўся, пачаў сварыцца. Яго ўзялі і недзе там пачалі ў мяне за спінай біць. І ён вішчаў як дзіця. Я вельмі баяўся павярнуцца, таму проста стаяў».

«Адзін з гэтых затрыманых ва ўнутраным дворыку, я так зразумеў, супраціўляўся супрацоўнікам РУУС. Яго вельмі жорстка збілі гумовымі палкамі».

Апытаныя адзначаюць, што супрацоўнікі хуткай медыцынскай дапамогі, якіх выклікалі ў экстраных выпадках, у асноўным асуджалі дзеянні сілавікоў. Аднак ёсць адзінкавыя сведчанні пра пазітыўнае стаўленне да сілавікоў з боку асобных лекараў.

«Там сядзела брыгада "хуткай", і яны ўсе там перахіхікваліся з гэтымі амапаўцамі. Так жартавалі з шэрагу: "хлопцы, вы біце ахайней, каб нам іх не вазіць"».

20:00 • 24:00

Увечары колькасць прывезеных у РУУС затрыманых значна павялічылася. З цягам часу сілавікі з АМАПа станавіліся больш жорсткімі ў сваіх дзеяннях.

«Людзей бралі, і было чуваць, як яны іх лупілі. І матам-пераматам таксама. Амапаўцы прыехалі, прывезлі новых людзей. Яны з імі жорстка былі і з нашымі пачалі жасціць».

Пры выгрузцы з аўтазакаў людзей праганялі праз «калідор» з 7–8 сілавікоў, якія з усёй моцы збівалі людзей дубінкамі па ўсім целе. Пасля гэтага сілавікі кідалі людзей на мокрую зямлю каля сцяны або ставілі да сцяны ў ненатуральных позах і працягвалі збіваць тых, хто прыбыў, дубінкамі і нагамі.

«Нас выкідваюць на зямлю, крычаць: "Бяжыце!" Мы пад дубінкамі прабеглі метраў пяць. Аўтазак абышлі і тварам уніз, у бруд, у лужыны: "Рукі за галаву! Ляжаць!"»

«Нас прасілі хутка выбягаць з машыны. Мы выбягалі, і нам казалі, куды класціся, але перад гэтым яны ладзілі "калідор ганьбы". Там стаяла некалькі амапаўцаў, агулам іх у двары было чалавек 7-8. Пару чалавек білі ў шляху, астатніх клалі на зямлю».

Агулам ва ўнутраным дворыку знаходзілася ад 8 да 10 амапаўцаў, якія сачылі, каб людзі, якія стаялі ці ляжалі ля сцяны, не варушыліся. Сілавікі пастаянна нецэнзурна выказваліся і рабілі пагрозы затрыманым. Людзей, якія спрабавалі азірнуцца ці, паводле меркавання сілавікоў, недастаткова шырока расстаўлялі ногі, жорстка збівалі. Некаторых, хто стаяў ля сцяны, перамяшчалі і прымушалі легчы такім чынам, каб галава апынулася ў лужыне.

«Аднаму хлопцу крыкнулі: "Што ты так ногі слаба расстаўляеш?" І падбягае да яго і ўдарае з берца ў бок. Ён прам потым паўгадзіны стагнаў».

«Калі хтосьці варочаўся, маглі падысці, крыху шугануць. Білі вельмі моцна кагосьці, потым спыніліся. Быў адзін хлопец... ён пастаянна азіраўся, не хацеў ляжаць роўна. Яго папярэджавалі, а потым пачалі біць».

«Адзін хлопец стаяў крайні ля сценкі, ён павярнуўся, і прапар-

шчык ці хтосьці з супрацоўнікаў заўважыў. Яны такую дзёрзкасць моцна не прабачаюць. Адвялі бліжэй да іншай сцяны і там пачалі збіваць. Я чуў фразы "паддай, яшчэ паддай"».

«Адзін з мужчынаў бачыў, як чалавеку паставілі дзеравяку за каленныя суставы і ламалі ногі. Яшчэ, пакуль мы ляжалі на зямлі, я пачуў, як захрыпеў чалавек побач са мной, прыхапіла сэрца ад гэтых страшэнных крыкаў».

Прыблізна раз у дзве гадзіны сілавікі прымушалі людзей, якія ляжалі і стаялі ля сцяны, мяняцца месцамі. Затрыманых вымушалі ляжаць, шчыльна прыціснуўшыся галавой і целам да разбітага асфальту, з якога тырчалі камяні. Гэта выклікала моцны боль і крывацёк. Прыблізна а 21-22 гадзіне каля 3 чалавек ляжалі на зямлі і 20–30 чалавек стаялі ля сцяны, пры гэтым колькасць людзей пастаянна павялічвалася. Відавочцы паведамляюць, што тэрыторыя ўздоўж усіх сценаў РУУС была запоўненая людзьмі, якія стаялі, пры гэтым даўжыня адной сцяны складае прыблізна 30 метраў.

«Правяралі на сілу волі, гэта ненармальна зусім. Ты так стаіш паўтары гадзіны, дзве. Табе кажуць: "Перакладвайся", і ты кладзешся на зямлю, на асфальт. І дзве гадзіны ляжыш. У цябе лоб увесь у крыві, калені ўсе ў крыві, таму што ад асфальту... локці ў крыві».

Усе сілавікі знаходзіліся на тэрыторыі РУУС у балаклавах, на ўніформе не было практычна ніякіх знакаў адрознення. Некаторыя затрыманыя адзначаюць, што адзін прадстаўнік кіраўніцтва РУУС і яго напарнік-прапаршчык свае твары не хавалі, пры гэтым адзначаліся асаблівай жорсткасцю.

«Ён папрасіўся ў прыбіральню, і ў гэты момант у дворык зайшоў мужчына з татуіроўкай. Пачуў гэтую просьбу, схапіў, паваліў на асфальт і загадаў прапаршчыку біць. Ён біў па спіне, па нагах, па ягадзіцах. Ён біў з садызмам, хлопец крычаў спачатку, а потым сарваў голас і сіпеў. Прапаршчык ужо стаміўся яго біць, а мужчына з татуіроўкай загадаў біць яшчэ і той працягваў. Усе супрацоўнікі вельмі стараліся, і яны разумелі, што робяць. Яны нават спаборнічалі паміж сабой, хто зможа мацней ударыць».

Любыя спробы камунікацыі з супрацоўнікамі ці просьбы адразу ж спыняліся і караліся збіццём і прыніжэннямі.

«Хто абураўся, іх проста адводзілі ў кут і пачыналі збіваць. Было такое, што чувак пачаў спрачацца: "Дайце мне адваката". Яны адказалі: "Якога табе адваката?" Яны адвялі яго ў кут, збілі і абасцалі».

Асобна жорстка катавалі людзей, якія ў момант затрымання мелі пры сабе якую-небудзь пратэстную ці іншую «забароненую» сімволіку.

«Адзін хлопец сядзеў малады, гадоў 20, у яго была байка А.С.А.В. Яму за гэты А.С.А.В прыляцела, што ў яго твар вельмі моцна быў разбіты. І белы бранзалет, калі зразаў нажом, так замахнуўся гэты супрацоўнік, што і па вуху надрэзаў».

Паступова некаторых затрыманых пачалі перамяшчаць у КПЗ, перад гэтым іх рэчы канфіскаўвалі, людзей прымушалі распранацца дагала і прысядаць. Падчас усіх працэдураў знутры будынка людзей таксама працягвалі збіваць.

«І калі ён вёў, то пачаў мяне біць — я іду тварам уніз, і ён знізу прабівае мне па твары. Разы 3-5, я не памятаю. Яшчэ да дагляду мяне зноў паставілі да сценкі, ногі шырэў за плечы ў два разы, тады, напэўна, мне таксама пару разоў прыляцела яшчэ. Потым мяне збілі з ног, сеў на мяне, відаць, прапаршчык гэты... Я адчуваў, што на мне сядзіць, там 100-110 кілаграмаў, і пачаў мяне зноў біць, але ўжо не ў твар, а ў вобласць ныркі. Яшчэ разы 3-5 мне прыляцела, зноў ён пачаў крычаць: "Будзеш братаваць? Будзеш братаваць?"»

Камера папярэдняга зняволення ўяўляла сабой памяшканне 3 × 3 метры, якое павінна змяшчаць 4 чалавекі. Першапачаткова, прыблізна а 22:00, у такіх камерах утрымлівалася 5–6 чалавек, аднак з цягам часу ў камеру змясцілі ўжо каля 30 чалавек. Людзі былі вымушаныя знаходзіцца ў экстрэмальнай цеснаце, ім не хапала кіслароду.

Частка затрыманых працягвала стаяць уздоўж сценаў, пры гэтым многія з іх на момант затрымання былі ў летняй вопратцы, у той час як на вуліцы было вельмі халодна. Сілавікі надта агрэсіўна рэагавалі на просьбы перавесці змерзлых людзей усярэдзіну будынка.

«Адзін мужчына прасіў яго завесці ў камеру. Да яго падышоў супрацоўнік і пачаў збіваць, але ён усё адно прасіў. Таму падышоў яшчэ адзін супрацоўнік, і гэтага чалавека кудысьці звялі,

а потым мы пачулі яго крыкі. Назад яго не прывялі. Яшчэ некаторых таксама зводзілі. Мы нават чулі гук шокераў, тады станавілася яшчэ страшней».

Некаторыя людзі ў камерах і ля сценаў на вуліцы пачыналі губляць свядомасць. Медыцынская дапамога не надавалася, пры гэтым сілавікі спрабавалі вярнуць людзей у свядомасць электрашокерамі. Сілавікі згаджаліся выклікаць хуткую медыцынскую дапамогу толькі пры пільнай патрэбе, калі чалавек на выгляд быў ледзьве не ў перадсмяротным стане.

«Ён без свядомасці валяўся, а яго проста дубасілі шокерам па прыколе. Было бачна, што ў цела, якое без свядомасці, тыкаюць шокерам».

«Яму стала блага. У яго трасуцца ногі, яго падкошвае, увесь трасецца, не можа гаварыць. Паварочваюся, кажу: "Дайце я патэлефаную лекарам, я ведаю, што з ім". Мне кажуць: "Нічога ты не ведаеш". Б'юць дубінкай і ставяць назад».

«Я бачу, што яму пачынае блага станавіцца. Дастукаліся, сказалі вынесці яго. Два чалавекі за рукі, за ногі вынеслі яго, паклалі ў калідор. Потым, калі хлопцы гэтыя вярнуліся ў камеру, сказалі, што там хадзілі амапаўцы, прыкалваліся: "Можа, давай яго дубінкай ці электрашокерам падымем?"»

Калі затрыманых прасілі сілавікоў паведаміць пра іх месцазнаходжанне, тыя або адмаўлялі ў грубай форме, або запэўнівалі, што выконваюць просьбу, але ў выніку бяздзейлі.

Прыблізна а 23 гадзіне каля будынка Цэнтральнага РУУС пачалі збірацца родныя затрыманых, агулам каля 20 чалавек. Яны спрабавалі ўдакладніць месцазнаходжанне сваіх блізкіх, а таксама падаць заяву пра знікненне людзей, паколькі не змаглі нідзе атрымаць інфармацыю пра зніклых¹.

Сілавікі з РУУС успрынялі збор сваякоў каля сценаў будынка як спробу штурму: пачалі гасіць святло, браць дадатковае ўзбраенне і выклікаць падмацаванне.

«Забег супрацоўнік РУУС і пачаў крычаць: "Гасім святло!" Прыйшлі, як я зразумеў, ці тое сваякі затрыманых, ці тое нейкія звычайныя людзі да будынка РУУС у тую ноч, і яны падумалі, што РУУС будуць браць штурмам. Яны пагасілі паўсюль

¹ Гэты факт пацвярджаецца таксама іншымі крыніцамі. <https://press-club.pro/underpressure/alena-dubovik>

святло, пахапалі шчыты, усіх затрыманых. Іх паклалі на калідоры, перацягнулі пару разоў дубінкамі і казалі ляжаць ціха. Яны выклікалі па рацыі АМАП».

Неўзабаве да сценаў РУУС прыехаў АМАП, які затрымаў усіх, хто сабраўся, і адвёз іх у іншыя месцы зняволення ў Мінску.

11 жніўня 2020 года

«Гэта проста бясконцы, бясконцы атракцыйн гвалту».

Паводле сведчанняў пацярпелай

У ноч з 10 на 11 жніўня 2020 года катаванні і жорсткае абыходжанне ў Цэнтральным РУУС г. Мінска працягваліся ў двух кірунках. З аднаго боку, людзей утрымлівалі ў нечалавечых умовах у зачыненых цесных камерах, з іншага — ва ўнутраным дворыку працягвалі збіваць затрыманых і здзекавацца з іх. Некаторыя былыя затрыманыя адзначаюць, што сілавікі з АМАПа, хутчэй за ўсё, знаходзіліся пад уздзеяннем нейкіх псіхатропных рэчываў ці алкаголю.

«Я сам бачыў, што ў амапаўцаў дзіўна блішчалі вочы, так што я ўпэўнены, што яны былі пад псіхатропнымі рэчывамі. Ад гукі, напрыклад, сігналаў ці гудкоў яны раздражняліся, пачыналі збіваць людзей».

00:00 • 04:00

Былыя затрыманыя, якія знаходзіліся ў камерах, распавядаюць пра тое, што камеры былі моцна перапоўненыя, там было невыносна гарача, людзі вымушаныя былі распранацца, гублялі свядомасць ад недахопу кіслароду, збіцця і стомы. Тых, хто страціў свядомасць, сілавікі выцягвалі ў калідор і білі ў пахвіну ці наступалі ім на канцавіны, такім чынам прыводзячы ў свядомасць.

«...Пакой прыблізна 3 на 3 метры, там максімальна за ўвесь час, усю ноч, было 26 чалавек... Там праблема ў тым, што было рэальна вельмі гарача. Сцены проста былі мокрыя. Я ўвогуле гарачыню добра пераношу, але я там проста распрануўся, быў у шортах адных і проста голы, таму што ну нерэальна было так сядзець».

«Калі мяне ўжо пасадзілі ў камеру, там было шмат людзей, душна. Я грукаў і прасіў, каб адчынілі вакенца, але мне адмовілі. Я сеў на падлогу і пачаў губляць свядомасць. Потым я нічога не памятаю, расплюшчваю вочы — а я на калідоры ляжу, праз мяне хадзілі, наступалі на рукі. У мяне вельмі балела з левага ўнутранага боку нага каля пахвіны. Я пачуў фразу: “Дай яму па яйках! Глядзі, ён у сябе прыйшоў, дай яму яшчэ раз”. Я намагаўся падняцца, але не мог. У мяне балела галава і знямеў мізінец на левай руцэ».

Медыцынскую дапамогу нікому не надавалі. Людзей з яўнымі сур’ёзнымі траўмамі працягвалі збіваць, прычым намагаліся стварыць максімальныя пакуты, наносячы ўдары ў хворае месца. Катавалі дубінкамі і электрашо-керамі. Людзі з татуіроўкамі, у адзенні з нацыянальнай сімволікай траплялі пад катаванні з найвышэйшым узроўнем жорсткасці і здзекаў.

«І яго білі дубінкамі па хворых месцах. У яго была хворая нага, і яны станавіліся на яе і білі па ёй... Яго білі і дубінкай, і шокерам».

«А яшчэ аднаго хлопца, мяркуючы, што ён гей, моцна збівалі і абзывалі “підарасам”. У нейкі момант ён сціх, яны казалі, што гэта праблема, і кудысьці яго знеслі».

«Сілавікі распытвалі людзей з татуіроўкамі. Нейкага хлопца прымушалі адціскацца, ён адмовіўся, і адзін з сілавікоў, картавы, з вясковым акцэнтам (яшчэ я заўважыў, што ў яго нос з гарбінкай, сам ён быў высокі і жылісты), працягнуў дубінку і сказаў: “Смакчы”».

У двары РУУС усю ноч сілавікі працягвалі здзекавацца з людзей. Затрыманых прымушалі або стаяць ля сцяны па некалькі гадзінаў з паднятымі рукамі, або ляжаць на асфальце тварам уніз з локцямі, прыціснутымі да зямлі. Пры гэтым працягвалася збіццё і абразы, асобных людзей адводзілі за кут і жорстка збівалі. Ноч была дастаткова халодная, многія затрыманыя былі ў лёгкай летняй вопратцы і вельмі мерзлі. Падчас катаванняў, якія працягваліся ў двары, людзей па чарзе вадзілі на допыты ў будынак РУУС. Сярод затрыманых былі непаўнагадовыя.

«Чалавек 20–30 стаялі... Нас спачатку ставілі тварам да сценкі гадзіны на дзве. Рукі ўверх трэба падняць. Яны стамляюцца, ты не можаш апусціць. Калі ты іх апускаеш, цябе б’юць... Табе кажуць: “Перакладвайся”. Ты кладзешся на зямлю, на асфальт. І дзве гадзіны ляжыш».

«У цябе лоб увесь у крыві, калені ўсе ў крыві, таму што ад асфальту... локці ў крыві. Таму што табе трэба локці прыціскаць да зямлі. Там гадзіны дзве ляжаць. Так цябе перакідваюць са сцяны на зямлю і з зямлі на сцяну».

«Там было жудасна халодна. Некаторыя людзі проста не вытрымлівалі. Станавілася блага».

«Былі нават два падлеткі. Іх забралі глыбокай ноччу бацькі, 16-гадовыя. І вось іх яшчэ нармальна адзначылі. Яны былі зусім маленькія».

04:00 • 08:00

Збіццё і здзекі з затрыманых працягваліся да раніцы. Некаторых людзей заводзілі за кут ці ў асобны пакой у РУУС і катавалі з асаблівай жорсткасцю. Астатнія затрыманыя чулі крыкі, удары дубінак, якія даносіліся з кабінетаў у будынку РУУС. Пацярпелыя сведчаць, што ў РУУС у гэты прамежак часу прысутнічалі медыкі хуткай дапамогі.

«Былі нейкія дзверы, адкуль было чуваць проста гукі дубінкі, шокера і крыкі чалавека. Не ведаю, дзе гэта было. Зразумела, што гэта была ці тое камера выбівання сведчанняў, ці тое што. Гэта было чуваць ва ўсім калідоры».

«Тое, што быў чуваць ляскат гэтай гумовай дубінкі. Пляскат. Я яго пасля гэтых падзеяў магу адрозніць ад іншых гукаў».

Затрыманых працягвалі вадзіць у будынак РУУС. У калідорах складалі пратаколы, у якіх была пазначаная аднолькавая інфармацыя. Людзей фатаграфавалі супрацоўнікі ў цывільным адзенні. У РУУС затрыманыя працягвалі знаходзіцца ў перапоўненых камерах. Вентыляцыя ў камерах не працавала, ад недахопу кіслароду і гарачыні людзям становілася дрэнна.

«У пратаколе ў нас было ва ўсіх напісана адно і тое ж: быў на Нямізе а 9 вечара, кідаўся камянямі ў АМАП, крычаў "Жыве Беларусь". Ніхто не разбіраўся, дзе каго ўзялі, у які час».

«Малпоўня выглядала жудасна. На гэтыя 8 квадратаў было 10–12 чалавек. І гэта было да раніцы. Была труба закрытая, можна было сесці на трубу, там змяшчалася чалавекі тры».

«Пад раніцу нас было 25 чалавек. Там таксама цікавая такая сістэма. У камеры над дзвярыма была такая выцяжка. Калі яна не працавала, гэтая выцяжка, там немагчыма было дыхаць, таму што камера разлічаная на значна менш людзей».

08:00 • 12:00

«Усё гэта суправаджалася пагрозамі, нам казалі, што мы не даедзем [з РУУС да ЦІП], што нас пазабіваюць па дарозе».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Зранку затрыманых пачалі рыхтаваць да перавозкі. Іх вывелі з камер у калідор, зрабілі пераклічку і, сцягнуўшы рукі кайданкамі, пачалі грузіць у аўтазакі.

«Зранку нас вывелі ў калідор, паставілі ўздоўж сценкі, называлі прозвішчы, надзявалі кайданкі і вялі ў аўтазакі. Мне зацягнулі кайданкі вельмі туга, як і ўсім астатнім».

«А 8 гадзіне нас усіх вывелі ў калідор, паставілі тварам да сцяны, уздоўж. Жанчына без балаклавы, усе астатнія супрацоўнікі былі ў балаклавах. Яны хадзілі, некаторых білі ў калідоры. Хадзілі па калідоры ці тое начальства іх, ці тое што, яны там жорстка выказваліся: "Ды вас усіх трэба знішчыць, расстраляць, вы ўсе там...". Карацей, нецэнзурная лаянка была такая».

Прыблізна апоўдні ў РУУС таксама прыехаў аўтазак, куды пагрузілі затрыманых. Сярод іх быў чалавек з пераламанымі нагамі, яго ў аўтазак неслі на руках. Аўтазак быў перапоўнены, каля 20 хвілінаў ён стаяў на тэрыторыі РУУС, але вентыляцыю ў ім не ўключалі. Пры пагрузцы затрыманых збівалі.

«Нас быў там 31 чалавек, прычым аднаго вынеслі, ён быў з пераламанымі нагамі. Ён не мог нават сам ісці, яго два чалавекі выносілі. Было вельмі гарача, мы стаялі хвілінаў 15–20 да таго, як крануліся».

У той жа час у калідорах РУУС працягваліся катаванні затрыманых.

12:00 • 16:00

«На гэтай лесвіцы праз прыступку стаялі міліцыянты ў форме. Стаялі ўсе з дубінкамі, цябе паскаралі, скажам так. Я проста памятаю, што пакуль ты па лесвіцы ідзеш, цябе б'юць дубінкамі».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Пасля апоўдня затрыманых працягвалі грузіць у аўтазакі і звозіць. Аднак гэтыя пагрузкі сталі нашмат больш жорсткімі, чым папярэднія. Людзей праганялі праз «калідор» ці «лесвіцу смерці»: сілавікі хаатычна дубінкамі, нагамі і рукамі наносілі ўдары затрыманым. Перад пагрузкай у аўтазак людзям моцна перацягвалі рукі пластмасавымі будаўнічымі хамутамі-сцяжкамі, у выніку чаго рукі невыносна балелі і нямелі.

«...Калі хтосьці чужы прысутнічае, яны... [супрацоўнікі РУУС] прама гэта было заўважна па іх, хочуць падацца грубейшымі. Тыпу, вы, амапаўцы, такія крутыя хлопцы, але мы таксама такія... звяры. Я не ўяўляю, як чалавек у нармальным жыцці можа быць звычайным чалавекам, а там праўляець свае звярыныя якасці».

«Калі нас гналі па "калідоры ганьбы", мне зноў прыляцела. Вось гэтыя прама з азвярэннем білі, таму што калі мяне вялі, мне рукі задзіралі за спінай максімальна высока і нахілялі тварам наперад так, што я ледзьве не носам у падлогу быў, але ім усё адно не падабалася».

«Потым пачалі людзей выводзіць. Усё гэта адбываецца вельмі гучна, з крыкамі. Калі нас пераганялі ў аўтазак, гэта рабілі супрацоўнікі РУУС быццам бы, але стаяў амапавец у чорнай форме».

«Мяне паставілі да сценкі. Кажуць: "Ногі шырэй". Я стаўлю ногі шырэй, ім не падабаецца, кажуць: "Яшчэ шырэй". І пачынаюць біць па лытках. Дубінай проста два разы ўдарылі».

«Сцяжкі нерэальна пераціскалі рукі. Рукі ўсе сінія былі».

У аўтазак людзей прымушалі бегчы з нізка апушчанай галавой. Пры гэтым супрацоўнікі АМАПа, якія рабілі пагрузку, жорстка збівалі затрыманых. Тых, хто ўпаў, білі яшчэ мацней, таму людзі працягвалі бегчы туды,

нават губляючы абутак. Людзей у аўтазаку проста кідалі на падлогу адно на аднога.

«Ты бяжыш [з] галавой максімальна апушчанай уніз. Калі камусьці не спадабаецца, што галава вышэй знаходзіцца, то цябе збіваюць. Бывала такое, што калі чалавек пры гэтым бегу з лесвіцы да аўтазака падаў, яго не падымалі, а проста на месцы збівалі».

«Нас у аўтазакі запіхвалі. Кідалі, груба кажучы. Бралі за каўнер і кідалі адно на аднога».

16:00 • 24:00

«Дзяжурны сказаў: "Ды каб яны ўсе здохлі ад каранавіруса!"»

Паводле сведчанняў пацярпелай

«Калі не будзеш слухацца, прастаіш тут не адну ноч. Мы адвязем цябе не ў камеру, а ў лес, мы знойдзем тваіх блізкіх, мы ведаем, хто твая жонка. Будуць пакутаваць з-за цябе ўсе».

Паводле сведчанняў пацярпелага

У перыяд з 19 да 24 гадзінаў аўтазакі прывозілі ў РУУС новых затрыманых. На гэты раз сярод іх была група матацыклістаў. Людзей груба выгрузалі амапаўцы, складвалі на асфальт тварам у зямлю ва ўнутраным дворыку. Людзі там ляжалі ўсю ноч пад няспынным збіццём сілавікоў. Затрыманых прывозілі на працягу ночы, сілавікі іх збівалі, абражалі і прыніжалі, прымушалі адціскацца, прысядаць і скакаць.

«Паклалі тварам у асфальт. Так ляжалі каля трох гадзінаў. Прымушалі адціскацца і прысядаць, удар па рэбрах, хадзілі па нагах. Больш за ўсё білі за БЧБ, белыя стужачкі».

«...Мы былі зверху, спускаліся па прыступках уніз, і калі былі вышэй за ўзровень двара, бачыў, што там ужо стаяць аўтазакі і вельмі шмат людзей ляжала проста на асфальце. Мяне паклалі побач з імі».

«Потым падышоў яшчэ нейкі супрацоўнік, пачаў мяне нагамі штурхаць у раён таза, я ляжаў на жываце. У адно месца мяне паштурхаў-паштурхаў і пайшоў далей. Гледзячы па размовах, якія я чуў, яму проста было сумна, трэба было неяк пазабаўляцца».

Здзекі адбываліся таксама ў кабінетах РУУС: людзей збівалі, ім пагражалі, прыніжалі і абражалі. Затрыманым не давалі азнаёміцца з пратаколамі і іншымі дакументамі, некаторых прымушалі падпісваць пратаколы стоячы на каленях. Хто адмаўляўся ад подпісу, тых збівалі дубінкамі, у выніку людзі ўсё адно вымушаныя былі падпісаць пратаколы.

«Калі ўжо мая чарга прыйшла, я стаяў на каленях перад сталом, там, дзе супрацоўнік мне проста працягваў дакументы».

«Пасля гэтага яны мяне прымусілі па кабінэце поўзаць на каленях, нанеслі па галаве некалькі ўдараў, потым ён узяў дубінку і сказаў: "Хадзем са мной, ты мне зараз усё падпішаш". Ён мяне завёў па нейкай лесвіцы і недзе каля 10–15 удараў дубінкай па нагах і руках. Галаву я спрабаваў прыкрываць. Астатнія некалькі збоку сталі, кажуць: "Што ты яго па нагах і руках б'еш? Пераходзь на галаву". Калі ён пачаў пераходзіць на галаву, я сказаў, што я падпішу, хопіць. І я падпісаў усё».

Бліжэй да апоўначы людзей, як і раней, ставілі ўздоўж плота з паднятымі рукамі. Затрыманых прымушалі разблакаваць мабільныя тэлефоны. Пры адмове збівалі і пагражалі сексуальным гвалтам. Гэта працягвалася да таго часу, пакуль людзі не пачыналі даваць паролі ад тэлефонаў. За любое варушэнне, змену позы, просьбу, паварот галавы людзей збівалі.

«Тыя людзі, хто адмаўляўся разблакаваць мабільны тэлефон, — іх збівалі дубінкамі, пакуль яны не паведамлялі пароль».

«Калі не хацеў даваць пароль ад тэлефона, ён сказаў, што зараз гэтую палку засуне ў задні праход. Вось так».

«Я ўбачыў там чалавек, напэўна, 50, якія стаялі тварам да плота: шырока расставленыя ногі, рукі паднятыя над галавой, высока разведзеныя ўбок і з вывернутымі далонькамі вонкі. Выглядала гэта як у нейкіх баевіках пра тэрарызм, таму што выглядала гэта проста жахліва».

«Калі ты павернеш галаву, гэта адразу спынялася ўдарамі або рукамі-нагамі, або дубінкамі. Калі спроба ў кагосьці была перамовіцца між сабой, тое ж самае — збівалі».

Былыя затрыманыя адзначаюць, што некаторыя сілавікі здымалі катаванні на свае мабільныя тэлефоны. Людзей прымушалі прысядаць, а таксама ўсяляк здзекаваліся з іх, прымушаючы спяваць гімн, і іншым чынам прыніжалі чалавечую годнасць.

«Прымушалі людзей прысядаць, каму было там халодна, прычым так шмат разоў прысядаць. Ну і спяваць гімн».

«Дакладна чуў, што яны нейкую відэафіксацыю вялі для сябе, то бок яны здзекаваліся і здымалі для сябе тыпу відэа, напэўна, хацелі са сваімі ж і дзяліцца. Чуў і ўдары, як яны там кагосьці білі, прымушалі адціскацца, прысядаць».

Больш агрэсіўна катавалі людзей, якія відавочна прытрымліваліся іншых палітычных поглядаў (у якіх пры сабе былі бела-чырвона-белыя сцягі, белыя бранзалеты) ці былі нефармальнай знешнасці (доўгія валасы ў мужчынаў, татуіроўкі).

«Білі больш за ўсё тых, у каго былі бела-чырвона-белыя сцягі, белыя стужачкі ў каго на руках былі або нейкія сляды ад нашэння стужачак».

«Насамрэч у мяне дастаткова доўгія валасы, яны вельмі моцна дакалыпваліся да доўгіх валасоў, да татуіровак, што яны азначаюць».

«Тых, у каго, як яны называлі, "каардынатарамі", у каго нейкія знакі "Пагоні", татуіроўкі, іх яны збівалі жорстка».

Сярод затрыманых было шмат жанчын, былі непаўнагадовыя, якіх таксама моцна збівалі. Жанчын прыніжалі і абражалі, пагражалі сексуальным гвалтам, аднак фізічны гвалт ужывалі менш, чым да мужчынаў. Знутры РУУС адна з камераў была адведзеная жанчынам.

«Вось у гэтага хлопца 17-гадовага яны забралі тэлефон, прымуслі разблакаваць, і адзін з супрацоўнікаў нейкі ўбачыў на відэа сябе. Па галаве яго білі, па твары. У выніку да такой ступені збілі, што яму стала блага, ён папрасіў дапамогу».

«Казалі, што нам трэба выказаць маткі, каб мы не пладзіліся. І што ўвогуле нам трэба забараняць размнажацца. Казалі, што нас “пусцяць па коле” зараз ці “цябе выябуць”».

«...Я ўпершыню ў жыцці падумала, што добра, што я жанчына. Ну, проста на кантрасце. Было гэта ўсё: бясконцыя крыкі, стогны, крыкі, стогны, ну гэты канвеер — ён не спыняўся, не спыняўся ўсю ноч. Мы ўсё гэта чулі і часткова бачылі».

Многія грамадзяне атрымалі сур'ёзныя траўмы падчас затрымання. Пры гэтым у РУУС медыцынскую дапамогу, як і раней, нікому не надавалі, людзей працягвалі збіваць, нягледзячы на іх стан.

«І супрацоўнікі АМАПа, наносячы яму ўдары па каленнай рэпцы, атрымліваецца, яму з адваротнага боку, выбілі гэтую каленную рэпку. І, натуральна, у яго адразу ж пачаліся сутаргі, ён не можа нічога рабіць, ляжыць, скардзіцца, а супрацоўнікі АМАПа ходзяць вакол і кажуць, што ён сімулянт, і пры гэтым прымушаюць яшчэ, піхаюць яго нагу, каб ён ногі шырэй расставіў».

«Быў яшчэ з намі нейкі чалавек з прыпадкамі эпілептычнымі. І ў яго, гледзячы па ўсім, я не мог гэта назіраць, паколькі глядзеў пастаянна ў асфальт, толькі ўсё слухаў, у яго пачаўся прыпадок. Яны таксама спачатку хадзілі, смяяліся, што гэта за сімулянт».

12 жніўня 2020 года

«...Калі людзі ляжаць на асфальце, ім ліоць ваду халодную на паясніцу, каб было халодна. Вырывалі валасы хлопцу. Заламвалі пальцы, калі чалавек адмаўляецца ўключаць, адкрываць тэлефон, то яму ламалі пальцы. І ў многіх людзей былі разбітыя ілбы, то бок моцна білі галавой аб асфальт».

Паводле сведчанняў пацярпелага

12 жніўня ў РУУС затрыманых працягвалі жорстка збіваць, катаваць і ствараць для іх нялюдскія ўмовы ўтрымання. Людзей прымушалі стаяць уздоўж сценаў з паднятымі рукамі і расстаўленымі нагамі тварам да сцяны. У такіх позах усё цела зацякала, некаторыя стаялі так па 20 гадзінаў.

Любыя спробы паварушыцца ці памяняць позу спыняліся моцным збіццём і крыкамі з боку сілавікоў. Людзям не давалі ваду і ежу, вельмі рэдка выводзілі ў прыбіральню. Так, адзін з былых затрыманых паведамляе, што прабыў без ежы больш за 30 гадзінаў.

Унутраны дворык Цэнтральнага РУУС быў асаблівым месцам для катаванняў і жорсткага абыходжання з затрыманымі. Людзі траплялі туды праз «калідор» з сілавікоў, якія збівалі новых дубінкамі, нагамі і рукамі.

00:00 • 04:00

«...І ў мяне нага так склалася папалам, то бок яна хруснула папалам, я закрычаў. Пазней апынулася, што ён [сілавік] разарваў мне звязкі. Звязкі, меніск, рэпку каленную».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Усю ноч 12 жніўня ў РУУС сілавікі збівалі, абражалі затрыманых і пагражалі ім. На працягу ночы і прыблізна да 16:00 людзям даводзілася знаходзіцца ў невыносных позах — рукі ўверх на сцяну, ногі шырэй за плечы. Калі чалавек мяняў позу, сілавікі білі яго па нагах і іншых частках цела.

«У РУУС білі па нагах, каб шырэй іх расставіць, і з унутранага боку ног, білі ззаду па нырках рукамі. Білі проста таму, што з цягам часу рукі самі па сабе апускаліся. У такім становішчы яны зацякалі. Проста іх не адчуваеш, і яны самі па сабе спаўзалі. Гэта было ўжо непадкантрольнае дзеянне. То бок рукі настолькі здранцвелі, што ты іх ужо проста не адчуваў. Яны спаўзалі па плоце ўніз».

«Мы потым палічылі, што мы там прастаялі каля 20 гадзінаў. Калі мы ўсю ноч і наступны дзень стаялі на РУУС, усё гэта суправаджалася пастаянным збіццём і нашымі крыкамі ад болю».

«...Таго, хто ўжо не мог стаяць, і проста рукі падалі, ці сам чалавек ужо падаў, яго білі яшчэ мацней».

«Пастаянна што прысутнічала паўсюль — і ў РУУС, і на Акрэсціна — гэта пастаяннае збіццё, пастаянны мат і пастаянныя прыніжэнні».

Фізічны гвалт суправаджаўся псіхалагічным. Адным са спосабаў здзекаў з людзей былі патрабаванні выконваць афіцыйны гімн Рэспублікі Беларусь. Пры гэтым тых, хто спяваў «дрэнна», збівалі, караючы такім чынам яшчэ і фізічна.

«...Нас прымушалі спяваць гімн Рэспублікі Беларусь. Хто дрэнна спяваў, тых білі дубінкамі. Ну, мы ўсе хорам паўтаралі шмат разоў там, хтосьці збіваецца — нанова пачыналі. Ну, потым цалкам мы дакладна разоў пяць прыблізна праспявалі гэты гімн. Я зусім таксама забыўся словы, абсалютна, то бок там спяваў толькі першыя радкі. Як бы паўтараў адны і тыя ж куплеты, спрабаваў больш мычаць у такт, адзін раз мяне ўдарылі па спіне дубінкай, тыпу "не маўчы, спявай, сука"».

«Нас увесь час, вядома ж, абражалі, прыніжалі. Быў яшчэ адзін асабліва злосны такі амапавец, гэта іх, відаць, начальнік, ці хто гэта быў, прымушаў спяваць гімны. Мы спявалі гімн Беларусі, прымушаў крычаць: "Я люблю АМАП!"»

«Ён прымушаў яго спяваць гімн нацыянальны. І калі той не ведаў, якія словы далей, ён яго біў яшчэ мацней. Ён крычаў, што не ведае, маліў, але той яго біў. Потым амапавец, там нейкі быў галоўны, самы жорсткі, ён прымусіў спяваць увесь двор. Хлопцаў, якія ляжалі на асфальце тварам у асфальт, прымусіў спяваць гімн хорам, і калі яму не падабалася, як яны спяваюць, ён крычаў: "Нездавальняльна! Праз 15 хвілінаў я вярнуся, і ў вас будзе залік!" Потым ён вяртаўся — яны зноў спявалі. Кагосьці ён там біў. Астатнія амапайцы таксама білі іншых. Былі крыкі пастаянныя».

Многія затрыманыя сведчаць пра тое, што іх аблівалі халоднай вадой, каб такім чынам яны змерзлі яшчэ больш і захварэлі.

«Яны знайшлі ў мяне двухлітровую бутэльку вады "Святой крыніцы". Ён адкрыў яе, даў мне панюхаць яе: "Ты хочаш сказаць, што гэта вада?! Вы нас, сукі, падпаліць хацелі!" І выліў мне на галаву гэтую ваду».

Аж да самай раніцы людзі працягвалі знаходзіцца ва ўнутраным дворыку РУУС. Кагосьці прымушалі стаяць каля сцяны — рукі ўверх, ногі шырэй за плечы, а хтосьці ляжаў на асфальце, пры гэтым сілавікі білі іх у пахвіну нагамі.

«Па адчуваннях было гадзіны 3-4, было цёмна яшчэ. З таго самага часу і да раніцы мы стаялі на "расцяжцы" з рукамі за галаву, гадзінаў, напэўна, 8-10 мы прастаялі на расцяжцы».

«...Хлопцам таксама расстаўлялі ў шырынню ногі, і супрацоўнікі казалі: "Што? У санаторыі, думаеце? Не, тут не санаторый"».

«Ляжала, можа быць, чалавек 90, можа быць, 100 людзей тварам у асфальт».

«...Пабілі па спіне, пару ўдараў прыйшло. І пару разоў берцам у пахвіну трапіла. Там трэба было ляжаць рукі за галаву, тварам у асфальт, ногі трэба было рассоўваць ну вельмі шырока. То бок адзін падыдзе, ударыць у пахвіну, а б'е так, што пару дзён ты гэтыя ногі разам не ссунеш».

04:00 • 08:00

«Узялі спірт, то бок аблілі яго спіртам, як я зразумеў па паху, ну і кажуць: "Усё, мы зараз нах... спалім"».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Бліжэй да раніцы затрыманых пачалі адводзіць да следчага на подпіс сфальсіфікаваных пратаколаў аб адміністрацыйным правапарушэнні. Сілавікі не давалі магчымасці азнаёміцца з пратаколам, людзей запалохвалі збіццём і білі за спробу прачытаць пратакол. За адмову паставіць подпіс у пратаколе ці жаданне дапоўніць яго тлумачэннямі людзей таксама жорстка збівалі. У гэты час ва ўнутраным дворыку РУУС затрыманых працягвалі стаяць на «расцяжцы» ці ляжаць тварам у асфальт.

«Называлі прозвішча, падводзілі да следчага, і ён пальцам паказваў, дзе паставіць подпіс. Калі хтосьці, і я ў тым ліку, спытаў, можна хоць пачытаць пратакол, ён сказаў: "Калі хочаш, пачытай, але вось стаіць таварыш, які цябе хутка вельмі паскорыць". Усё. Мы калі стаялі каля плота і чулі, калі хтосьці спрабаваў пачытаць пратакол ці напісаць, што не згодны, яго адразу ж збівалі, і ў выніку ўсё адно ўсе падпісвалі гэты пратакол. З нас потым... (ужо калі на Акрэсціна былі з хлопцамі, мы пыталіся) падпісалі абсалютна ўсе. Проста хто не хацеў

падпісваць, таго збівалі, і ён падпісваў, а хтосьці падпісваў адразу. Я, чуючы гэтыя крыкі болю, падпісаў адразу. Я зразумеў, што будуць біць далей».

«Нас потым паставілі тварам да сцяны, падыходзілі і кожнага па чарзе выклікалі падпісваць пратакол. Пакуль мы стаялі, там выбарачна проста падыходзілі, білі, на кагосьці паказвалі пальцам, што ён арганізатар, ну тады тым увогуле даставалася, прам не саладка. Я разумеў тое, што не падпісаць я не магу, таму што саб'юць».

Ва ўнутраным дворыку людзей збівалі, пакуль яны не падалі на асфальт, а потым вымушалі ляжаць у адной і той жа позе тварам у асфальт ці стаяць ля сцяны на «расцяжцы».

«Калі толькі з'яўляешся ў дворыку, то яны адразу набягаюць натоўпам, пачынаюць біць, пакуль не ўпадзеш. Калі падаеш, тады пачынаюць пытацца: "За што ўзялі?" Усё гэта суправаджаецца таксама ўдарамі дубінкай. Наступалі на ногі і намагаліся выварнуць шчыкалатку, для таго каб было балюча. Потым кладуць тварам у асфальт і ціснуць на патыліцу. Але гэта як бы не асабліва доўга працягвалася, таму што было вельмі шмат людзей і трэба было за ўсімі сачыць, таму мяне проста пакінулі ляжаць на асфальце. Перыядычна сілавік праходзіў і наносіў некалькі ўдараў па нагах ці па спіне».

«Праз нейкі час мяне таксама паставілі да сцяны — галавой або рукамі трэба ўпірацца ў сцяну і стаяць. У гэты час яны таксама праходзяць па шэрагах і выбарачна кагосьці б'юць, або палюхаюць, або б'юць, або крычаць — агулам, нешта такое рабіць».

Паводле сведчанняў людзей, якія апынуліся ў той дзень у Цэнтральным РУУС, сярод іх быў і 14-гадовы падлетак. Сілавікі таксама яго збівалі. Хлопец крычаў, што яму 14 гадоў, што ён непаўнагадовы, але яго працягвалі збіваць нагамі і дубінкамі.

«...Яго прывялі і вельмі доўга білі. І білі яго, напэўна, хвілінаў 25, ён крычаў, ён крычаў: "Мне 14 гадоў, я непаўнагадовы!"»

08:00 • 12:00

«Там чалавеку каску на галаву надзявалі і білі дубінкай, шокерам білі. Былі людзі, якіх пастрыглі, менавіта АМАП пры затрыманні, і фарбай замаляўвалі адзенне і галаву афарбоўвалі. Фарбай з балончыка».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Зранку людзей пачалі зводзіць у аўтазакі для далейшай транспартацыі ў ЦП і ІЧУ. Пры пагрузцы затрыманых збівалі, абражалі і пагражалі ім. У аўтазак людзей запіхвалі настолькі шчыльна, што немагчыма было нармальна дыхаць.

«Прыехаў наш аўтазак, і кажуць: "Вось гэтая група". Называе вашае прозвішча, вы выкрыкваеце поўныя ПІБ, дату нараджэння і бяжыце ў аўтазак. На шляху цябе лупяць, спрабуюць паставіць падножку, увозуле, збіць з ног. Калі ты падаеш, то, магчыма, ты ўжо не ўстанеш, таму што тых, хто ўпаў, яны лупілі сур'ёзна».

«У аўтазаку нас паставілі на калені спінамі адзін да аднаго. Сілавікі казалі: "Усё, мы зараз вас прывязем, і вам усё, вам кранты. Бедныя вашыя бацькі там". Вось што ў вас, тыпу, за сыны».

«...Так, у аўтазаку ў нас не было кіслароду. Я ўжо пачаў вар'яцець там, галава круціцца, нейкія такія ўжо ці то іскры ў вачах. Мы пачалі проста ірваць гэты аўтазак, пачалі стукаць па сценах, намагацца выбіць гэтыя дзверы, хаця б каб нам далі кісларод. ... Ніхто нам нічога не адказваў».

У камерах, у якіх затрыманых правялі ноч, умовы ўтрымання былі нялюдскімі: яны былі перапоўненыя настолькі, што не хапала кіслароду для дыхання. Людзям не давалі ежы і вады да 16:00, а ўсе просьбы надаць медыцынскую дапамогу ігнараваліся.

«Нас там было адразу 22 чалавекі, але потым двух адвялі. То бок 20 чалавек у памяшканні 9 на 11 кафельных плітак. То бок гэта недзе 5 з чымсьці метраў квадратных, я потым лічыў. І мы там сядзелі без вады, без ежы, не ведаю, да гадзінаў 16».

«І, атрымліваецца, без вокнаў, без нічога, проста жалезныя дзверы, знізу дзіркі, і калі ўключалася вентыляцыя, мы ўсе падыходзілі да дзярэў і дыхалі. Там ужо градусаў, напэўна, бо было, то бок там, дзе пліткі былі на сценцы пад лямпай, там было бачна шэраг гэты, як над асфальтам, калі гарачыня ідзе. На грукат і на просьбы вады даць або выклікаць лекара ніхто не адгукаўся. Тое, што мы і суседнія камеры ўвесь час грукалі, ігнаравалася. Атрымліваецца, мы там знаходзіліся недзе да гадзінаў 16».

12:00 • 16:00

«...Людзей білі палкамі, каб яны прыспешваліся, смяяліся: ха-ха, тыпу, "ты куды бяжыш, машыну не бачыш, ці што". А, паўтараю, акрамя ног нічога не было бачна. Я пачынаў забягаць ужо, а з-за таго, што абутак без шнуркоў быў, я пачынаў спатыкацца, у выніку адзін з чаравікаў упаў недзе пад машыну. Але я забег».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Затрыманых працягвалі грузіць у аўтазакі. Перад гэтым іх праганялі праз «калідоры» сілавікоў, якія жорстка збівалі людзей.

«Гэта былі так званыя калідоры. Гэта калі па абодва бакі выбудоўваюцца міліцыянты з дубінкамі, і ты павінен праз гэты калідор прабежчы ў аўтазак. То бок іх задача — як можна больш і мацней цябе ўдарыць у гэты момант, а твая задача, наколькі я ўжо гэта зразумеў, — дабежчы, не спатыкнуцца і атрымаць найменшую колькасць удараў. У кагосьці гэта добра атрымлівалася, той атрымліваў пару ўдараў. А ў кагосьці не атрымлівалася, той атрымліваў больш удараў, і не дай бог калі ты ўпаў. Ніхто табе з іх не будзе дапамагаць устаць, яны будуць наносіць удары, пакуль ты не знойдзеш у сабе сілы устаць і пабежчы далей».

16:00 • 20:00

«...Яны казалі, што "мы вас зараз тут выябем"».

Паводле сведчанняў пацярпелай

Людзей усё яшчэ дастаўлялі ў Цэнтральны РУУС. Новы паток затрыманых праходзіў праз тыя ж самыя здзекі: «калідор», жорсткае збіццё, абразы і запалохванні, пагрозы сексуальнага гвалту. Ад некаторых затрыманых, абраных у адвольным парадку, патрабавалі разблакаваць тэлефон. Гэтыя патрабаванні суправаджаліся пагрозамі збіцця і «адрэзаць палец».

«У Цэнтральным РУУС ужо было шмат народу. Па выніку мяне ў агульную кучу, ну а потым пачаліся новыя падвозы, пачалося збіццё. Проста білі ўсіх, асабліва маладых. Былі там і дзяўчаты. Я там ім сказаў, каб прыбралі дзяўчат адтуль. За гэта мяне збілі».

«На перагонах таксама білі пастаянна. Усіх. Білі або па руках, але больш за ўсё па нагах, па лытках ці па ягадзіцах».

«Я пажылы чалавек, трэба было згінацца. Калі штосьці не так — білі. Вось так гэта ўсё адбывалася».

«Пасля гэтага мне пачалі паступаць рознага віду пагрозы, то бок яны мяне вельмі шчыльным колам ачапілі: усе яны вакол, а я знутры. Проста пачалі мяне ў розныя бакі цягнуць, кожны на сябе. Потым адзін з іх сказаў, я так зразумела, ён быў старэйшы, што ён мне зараз адрэжа палец, каб было прасцей разблакаваць кожны раз мой тэлефон. Я яму на гэта сказала, што калі ён задумаў гэта зрабіць, то перашкодзіць я яму ўжо дакладна не змагу, і проста працягнула яму сваю руку. Пасля чаго ён ударыў мяне ў твар».

20:00 • 24:00

«Усё, хопіць, харэ! Ты сёння ўжо біў, дай і я пабю».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Увечары пачалі прывозіць яшчэ больш затрыманых, паток аўтазакаў не спыняўся. Людзей усё так жа збівалі, дапытвалі ў будынку РУУС і прымушалі падпісваць сфальсіфікаваныя пратаколы. Пазней людзей выводзілі ва ўнутраны дворык. Там затрыманых зноў збівалі і бліжэй да ночы заводзілі назад у будынак РУУС, змяшчаючы ў перапоўненыя камеры да раніцы.

«У РУУС нас працягвалі біць. Я думаю, што гэта былі тыя ж супрацоўнікі АМАПа, якія нас пераводзілі з кабінета ў кабінет. Пазней нас правялі ў іншы пакой, там было шмат сталоў, за

кожным сядзеў супрацоўнік міліцыі. І яны, наколькі я бачыў, пісалі пратаколы. Нас там паставілі на калені, прымусілі даставаць з запlechнікаў усе рэчы і падпісаць пратаколы».

«Нас вывелі на вуліцу. Па баках нам не давалі глядзець. У той жа час не прапусцілі момант крышачку пабіць, праходзячы міма. Стаялі каля сцяны некаторы час».

«Нас завялі назад у РУУС і змясцілі ў камеру. Малпоўня бетонная такая. Так, там былі людзі, там было каля сямі чалавек, напэўна. 7–10, я дакладна не памятаю. І мы ўтрох. У прыбіральню выводзілі дрэнна. Хлопцы прасілі, грукалі. Мы там правялі прыблізна 17 гадзінаў. І за гэты час нас выводзілі ў прыбіральню ўсяго тры разы».

13 жніўня 2020 года

«...У суседнім кабінце катавалі мужчыну. Былі гукі шокера і ўдараў дубінак. Два ўдары шокера, потым два ўдары дубінкай і зноў шокер. Мужчына выў ад болю».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Многія былыя затрыманыя распавядаюць, што 13 жніўня быў іх апошні дзень знаходжання ў Цэнтральным РУУС. Умовы ўтрымання ў камерах не змяніліся: кагосьці збівалі, патрабуючы паролі ад тэлефона, па-ранейшаму абмяжоўвалі ў вадзе, не кармілі, зрэдку выводзілі ў прыбіральню.

Пасля абеду частку затрыманых пагрузілі ў аўтазакі і зvezлі ў ЦіП на Акрэсціна. Некаторых адпусцілі без складання пратаколаў.

«...Пазней прыйшоў у штацкім чалавек і сказаў: "Гэтыя на выхад. Мы вас адпускаем без пратаколаў, спадзяемся, больш нідзе вы не будзеце выходзіць"... Ён сказаў: "Спадзяюся, між намі няма прэтэнзій, да нас няма прэтэнзій, разыходзімся мірна"».

НАСТУПСТВЫ: ТРАЎМЫ І ПАШКОДЖАННІ Ў ЗАТРЫМАНЫХ

«Мяне аглядзелі. Даставілі ў абласную бальніцу з папярэднім дыягназам: закрытая ЧМТ, пералом пазваночніка. ЧМТ там мне не пацвердзілі, таму што медыкі, даведаўшыся, што я з ІЧУ, што быў збіты міліцыяй, шугаліся ад мяне як ад пракажонага. Кожную сваю гематому я настойваў, каб яны ўпісвалі. Мне дыягнаставалі закрыты пералом пазваночніка, удар лабковай косткі, шырокія гематомы па целе (ягадзіцы, лыткі), удар грудной клеткі, удар ключыцы, плечавага сустава і інш.»

Паводле сведчанняў пацярпелага

Аналізуючы фізічныя траўмы, атрыманыя людзьмі 9–13 жніўня 2020 года, неабходна адзначыць, што іх спектр вельмі шырокі. Часта першае збіццё пачыналася падчас затрымання і не спынялася да моманту выхаду з месцаў утрымання. Таму складана размяжоўваць траўмы, атрыманыя непасрэдна пры затрыманні і падчас знаходжання ў Цэнтральным РУУС. Сітуацыя магла ўскладняцца яшчэ і тым, што неабходная медыцынская дапамога не надавалася своєчасова. А калі і надавалася, то або не ў поўнай меры, або толькі ў самых цяжкіх выпадках.

У месцах надання медыцынскай дапамогі пры звароце людзей у перыяд з 9 па 13 жніўня лекары ў большасці выпадкаў праводзілі паўнаwartасную дыягностыку арганізма, каб выключыць верагоднасць пашкоджанняў унутраных органаў. Рызыка падобных пашкоджанняў была вельмі высокая з улікам сілы і інтэнсіўнасці збіцця затрыманых, якое адбывалася з 9 па 13 жніўня. Сярод вывучаных анкетаў шэсць чалавек кажуць пра падобныя пашкоджанні.

«Аналізы паказалі, што ў мяне нешта з ныркамі. Груба кажучы, іх адбілі».

«Мяне паглядзеў уролаг-хірург. Знайшоў у мяне кровападцёк — маленькі такі над лобком. Пасля абследавання яны мяне шпіталізавалі. Аналіз мачы зрабілі — у мачы былі эрытрацыты, агулам, казалі, што гэта кроплі крыві. [...] Мікрагематурыя — неяк так... Яны мяне паклалі ва ўралогію з дыягназам: закрытая траўма жывата, удар мачавіка і там яшчэ штосьці».

Асноўнымі траўмамі, якія апісваюць пацярпелыя, былі вялікія гематомы, раны, удары розных частак цела.

«Вельмі моцна пацярпелі ягадзіцы, прама сінія, і сядзец, і ўставаць было балюча доўгі час. Таксама яшчэ балелі рэбры, але добра, што пералома няма рэбраў».

«Толькі сінякі, удары і ранкі. Вось гэта ўсё было. Ну і самы доўгі з сінякоў, гэта быў на назе, ну прыблізна колькі гэта, сантыметраў 20. [...] Нават дзе-нідзе ўмяціны на назе засталіся».

Сярод больш цяжкіх траўмаў часта ўзгадваюцца закрытыя чэрапна-мазгавыя траўмы рознай ступені цяжкасці, пераломы носа, рэбраў, рук, ног, удары пазваночніка, траўмы плечавога пояса, перфарацыя барабаннай перапонкі. У пацярпелых, якім туга замацоўвалі рукі пластыкавымі сцяжкамi, былі траўмы запясцяў, і многія з іх кажуць пра далейшае здранцвенне пальцаў. Адзін з іх распавядае пра тое, што яму нейкі час давалося распрацоўваць руку.

«Зварнуліся да траўматолага. Ён зафіксаваў удары грудной клеткі, рэбраў, сцёгнаў, ягадзіцаў, таксама зафіксавалі невялікі струс. Пасля чаго мы адправіліся да лекара-оталарынаголага, каб праверыць вуха. Там мне паставілі дыягназ "разрыў барабаннай перапонкі". Спачатку лекарка думала, што ёсць

шанец на тое, што яна зарасце праз месяц, але як высветлілася — патрабуецца аперацыя».

«Былі шматлікія кровападцёкі на кіцях, перадплеччах, шыі, спіне, нагах. [...] Нейкія захоўваліся праз тыдзень, два, тры, потым усё сышло, што тычыцца гематомаў. Ранкі дробныя ад кайданкоў і хамутоў, якія былі на запяццях, — яны вельмі доўга захоўваліся, трымаліся. Палец удараны — прывітанне з РУУС — мяне непакоіць дагэтуль [на момант лістапада 2020 г.]. Гэта мізінец левай рукі, ён не баліць, згінаецца, не апухлы, але на нейкія рухі, ці калі яго чапаць, дыскамфорт назіраецца, то бок ён яшчэ не ў парадку».

Сярод апытаных былі пацярпелыя з хранічнымі захворваннямі. Калі яны паведамлялі пра іх супрацоўнікам — тыя ці ігнаравалі, ці ж узмацнялі збіццё і ціск на затрыманых. Падобныя паводзіны сілавікоў прыводзілі да пагаршэння стану здароўя людзей.

«У мяне ёсць не самая прыемная штука, пра якую я паведаміў супрацоўнікам. Але яны, дарэчы, адмыслова пачалі мяне трымаць і біць па гэтым месцы. У мяне селязёнкі няма. І я сказаў, што не трэба мяне моцна біць. Я сказаў: “Біце хоць нагамі па твары, што заўгодна рабіце, але не чапайце рэбры, таму што селязёнка знаходзіцца злева і там швы, натуральна. Не адзін, не два і не дваццаць швоў, там нашмат больш”».

Вынікам збіцця стаў «маленькі надрыў шва ў раёне селязёнкі».

Варта дадаць, што частка людзей не звярталася па медыцынскую дапамогу. Некаторыя кажуць пра тое, што лічылі свае траўмы нязначнымі і не бачылі ў гэтым неабходнасці. Іншыя — з прычыны страху, што за гэтым можа пайсці яшчэ адно затрыманне.

Для фізічнага здароўя людзей сітуацыя часта ўскладнялася тым, што ім адмаўлялі ў дапамозе па месцы жыхарства ці надавалі медыцынскую дапамогу ў няпоўным аб'ёме. З-за гэтага людзям даводзілася губляць час і шукаць месцы, дзе б ім надалі неабходную дапамогу.

«У паліклініцы ўсё апісаў, як усё пачалося, але мяне чамусьці лекар вельмі ўважліва не хацеў слухаць, вельмі не хацеў мяне слухаць лекар. Я яму распавядаю пра характар атрыманых пашкоджанняў, а ён мяне ігнаруе. Ладна. Ён мне выпісаў нейкія мазі, але ў мяне нага вельмі моцна баліць, вельмі моцна баліць, я не магу зразумець, што з ёй. Ён мне кажа — удар. І палец у

мяне там таксама... Ну гэта там трэшчына невялікая, нічога страшнага. І потым паехаў я ў [іншую бальніцу]».

У прыведзеным вышэй выпадку траўма апынулася нашмат сур'езней, чым сказаў лекар першапачаткова. У пацярпелага былі выяўленыя пералом шчыкалаткі, пералом фалангі пальца, а таксама закрытая чэрапна-мазгавая траўма.

Акрамя фізічных траўмаў людзі пацярпелі і псіхалагічна. Дзевяць пацярпелых апісваюць свой псіхалагічны стан пасля таго, што адбылося пры затрыманні ў горадзе і ў Цэнтральным РУУС. Найбольш часта сустракаецца ўзгадванне страху перад людзьмі ў форме, людзьмі ў балаклавах, страх мікрааўтобусаў, аўтазакаў і машынаў міліцыі. Частка апытаных распавядае, што першы час ім было складана выходзіць на вуліцу з-за асярочгі паўторнага затрымання.

«У прыцыпе, страшна ўвогуле выходзіць на вуліцу, таму што ёсць адчуванне, што цябе з вуліцы, незалежна ад таго, дзе ты знаходзішся і куды рухаешся, могуць забраць і паўторыцца падобная гісторыя. Калі міма праязджае сіні мікрааўтобус, ці аўтазак, ці проста машына супрацоўнікаў міліцыі — гэта цябе адразу пачынае напружваць, таму што ты падсвядома чакаеш, што яна спыніцца, цябе забяруць і зноў гэта ўсё будзе паўтарацца».

«Спачатку, напэўна, першыя тыдні два, у мяне была дзікая параноя, я не магла нават выйсці з дома. Да таго ж усе двары ўсяго горада пастаянна патруляваліся, прычым балаклавы пачалі насіць усе супрацоўнікі МУС, у тым ліку і даішнікі, было дастаткова страшна».

Мінімум у аднаго чалавека быў дыягнаставаны посттраўматычны стрэсавы разлад. Яшчэ адзін пацярпелы распавядае, што ў яго ўзмацніліся панічныя атакі.

«У мяне ўзмацніліся панічныя атакі, не было ніводнай раніцы, хаця я прымаю лекі, але я прачынаюся — у мяне паніка, страх. Пакуль не раскачагаруся, яно не праходзіць».

Частка пацярпелых адзначае, што іх фізічныя траўмы праходзілі дастаткова доўга — ад некалькіх месяцаў да паўгода. Псіхалагічна людзям стала значна складаней кантактаваць з органамі ўнутраных спраў, і гэты страх заставаўся даволі працяглы час (найбольш позняя апытанка — верасень 2022 г.).

АСОБЫ, АДКАЗНЫЯ ЗА КАТАВАННІ

ЗАТРЫМАННЫХ У ЦЭНТРАЛЬНЫМ РУУС Г. МІНСКА

«Усе супрацоўнікі вельмі стараліся, і яны разумелі, што робяць. Яны нават саборнічалі паміж сабой, хто зможа мацней ударыць».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Разам з апазнанымі сілавікамі лічым неабходным напісаць вышэйшых службовых асобаў, адказных за масавыя катаванні ў Беларусі, і ў Цэнтральным РУУС г. Мінска ў прыватнасці, а таксама за беспакаранасць гэтых сілавікоў.

1. Асоба, якая займае пасаду прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, **Лукашэнка Аляксандр Рыгоравіч**.
2. Былы міністр унутраных спраў Рэспублікі Беларусь **Караеў Юры Хаджымуратавіч** (11 чэрвеня 2019 года — 29 кастрычніка 2020 года).
3. Былы намеснік міністра ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь **Барсукі Аляксандр Пятровіч** (2017–2020).
4. Былы начальнік Галоўнай управы ўнутраных спраў Мінскага гарвыканкама **Кубракоў Іван Уладзіміравіч** (з 29 кастрычніка 2020 года міністр унутраных спраў Рэспублікі Беларусь).

5. Камандзір АМАП ГУУС Мінгарвыканкама **Балаба Дзмітры Уладзіміравіч**.
6. Былы генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь **Канюк Аляксандр Уладзіміравіч** (2011–2020).
7. Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь **Швед Андрэй Іванавіч**.
8. Былы старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь **Наскевіч Іван Данілавіч** (10 лістапада 2015 года — 11 сакавіка 2021 года).
9. Старшыня Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь **Гара Дзмітры Юрэвіч** (з 11 сакавіка 2021 года).
10. Пракурор г. Мінска **Лаўрухін Алег Уладзіміравіч**.
11. Пракурор Цэнтральнага раёна г. Мінска **Кандарэвіч Алег Васільевіч** (з 9 верасня 2019 года).

Неабходна адзначыць, што працэс апазнання асобаў, якія ўдзельнічалі ў парушэннях правоў чалавека і катаваннях у Цэнтральным РУУС г. Мінска з 9 па 13 жніўня 2020 года, ускладняўся некалькімі аб'ектыўнымі фактарамі: большасць сілавікоў былі ў балаклавах ці медыцынскіх масках, і апазнаць іх з гэтай прычыны вельмі складана; многія з пацярпелых, якія знаходзяцца на тэрыторыі Беларусі, асцерагаючыся рэпрэсій, палічылі за лепшае не ўдзельнічаць у працэсе апазнання; з моманту падзеяў прайшло больш за тры гады, таму многія дэталі і вобразы сцерліся ў памяці апытаных.

Аднак, нягледзячы на гэтыя прычыны, пацярпелыя змаглі апазнаць сілавікоў, якія прымалі ўдзел у катаваннях і жорсткім абыходжанні на тэрыторыі РУУС у гэтыя дні. Таксама для збору дадзеных аўтары дакумента прааналізавалі інфармацыю тэлеграм-каналаў (у тым ліку выдаленых акаўнтаў) і інтэрнет-сайтаў¹, апублікаваную ў 2020 годзе, якая змяшчае звесткі пра сілавікоў Цэнтральнага РУУС і іх злачынствы.

1 Сайты:
<https://luka.zone/>
<https://ekrp.org/>
<https://blackmap.org/>

Тэлеграм-каналы:
Дзікае Паляванне
Belrot
Каратели Беларусі Bydeanon
Чёрная книга Беларуси
Все нарушения
База данных beawareofthem.org
Каратели Беларусі

Пацярпелыя грамадзяне ў інтэрв'ю з праваабаронцамі адзначалі, што збіццём і жорсткім абыходжаннем з затрыманымі займаліся не толькі супрацоўнікі Цэнтральнага РУУС г. Мінска. На тэрыторыі РУУС дзейнічалі таксама супрацоўнікі АМАПа, ДПС, прыцягнутыя супрацоўнікі міліцыі з іншых управаў горада. У дадзеным расследаванні працэс іх апазнання не праводзіўся.

Прыводзім [спіс супрацоўнікаў Цэнтральнага РУУС г. Мінска](#), якія з вялікай верагоднасцю ўдзельнічалі ў масавых катаваннях, аднак не апазнаныя апытанымі пацярпелымі.

[REDACTED]

Каб не дапусціць унікнення адказнасці асобамі, датычнымі да катаванняў у Цэнтральным РУУС г. Мінска, працэс іх апазнання працягваецца.

Калі вы ведаеце ці пазнаеце кагосьці з сілавікоў з гэтага спісу ці на апублікаваных ніжэй фота, просім звязацца з Міжнародным камітэтам па расследаванні катаванняў у Беларусі.

сайт: <https://torturesbelarus2020.org/ru/>

email: contact@torturesbelarus2020.org

Telegram: @ICITB2020_contact

Гарантуем максімальную бяспеку пры камунікацыі!

Неабходна адзначыць, што ўсе супрацоўнікі Цэнтральнага РУУС, якія знаходзіліся ў гэтыя дні на яго тэрыторыі, у той ці іншай меры і форме прымалі ўдзел у злачынных дзеяннях супраць затрыманых і пасля дакладнага расследавання ўсіх іх дзеянняў мусяць быць прыцягнутыя да адказнасці за свае злачынствы.

ДЕЛО № Центральны РЧУС

Спис сїлавікоў,
падазраваных
у катаваннях

2024г.

№ 001

ФІО

**Шахлай Артур
Уладзіміравіч**

должность, звание

начальнік управы ўнутраных спраў, Цэнтральны РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Кіраваў дзеяннямі сілавікоў на тэрыторыі Цэнтральнага РУУС г. Мінска. Арганізаваў працэс масавага збіцця і катаванняў у падпарадкаванай яму ўправе міліцыі.

Удзельнічаў у заглушэнні народных пратэстаў пасля 9 жніўня 2020 года.

№ 002

ФІО

**Басаў Аляксандр
Уладзіміравіч**

должность, звание

намеснік начальніка Цэнтральнага РУУС г. Мінска, начальнік міліцыі грамадскай бяспекі

Причастность к пыткам

Кіраваў дзеяннямі сілавікоў на тэрыторыі Цэнтральнага РУУС г. Мінска. Арганізаваў працэс масавага збіцця і катаванняў у падпарадкаванай яму ўправе міліцыі.

ФІО

**Лявошка Андрэй
Раманавіч**

должность, звание

начальнік АДС Цэнтральнага РУУС г. Мінска,
інспектар ААП

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у працэсах збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Трымаў хлопца, якога збівалі ў двары Цэнтральнага РУУС. Адбылося 09.08 прыблізна ў прамежку з 16:00 па 18:00. Пазнаю, вось гэты вось чувак і кашмарыў. Хлопца збіваў дубінкай, які папрасіўся, сесці хацеў на зямлю».

«Збіваў затрыманых супрацоўнікамі ДАІ людзей у двары Цэнтральнага РУУС 9, 10, 11 жніўня 2020 года, прымушаў спяваць гімн, збіваў дубінкай і нагамі. Здаравяцкі целасклад, перыядычна вызіраў з вакна кабінета на першым паверсе».

№ 004

ФІО

**Шакола Аляксандр
Віктаравіч**

должность, звание

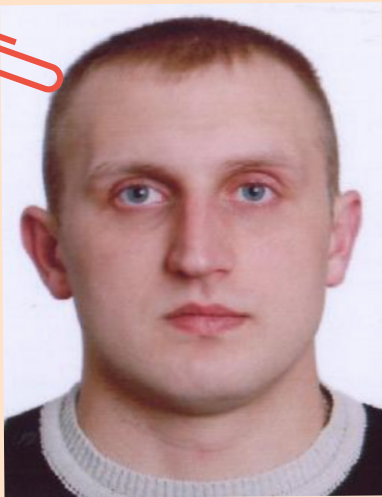
намеснік начальніка аддзела крымінальнага
вышуку, крымінальная міліцыя Цэнтральнага
РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Праводзіў незаконныя затрыманы мірных грамадзянаў 9, 10, 11 жніўня 2020 года.

З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС
г. Мінска.

№ 005

ФІО

**Скурат Пётр
Валер'евіч**

должность, звание

оперуपाўнаважаны аддзела па наркакантролі
і супрацьдзеянні гандлю людзьмі, крыміналь-
ная міліцыя, Цэнтральны РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыма-
ных у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

*«...Знаёмы твар, пазнаю. ...Я яго бачыў там, запомніў менавіта яго
ўсмешку, яна скрыўленая была».*

№ 006

ФИО

**Хаміцэвіч Аляксандр
Васільевіч**

должность, звание

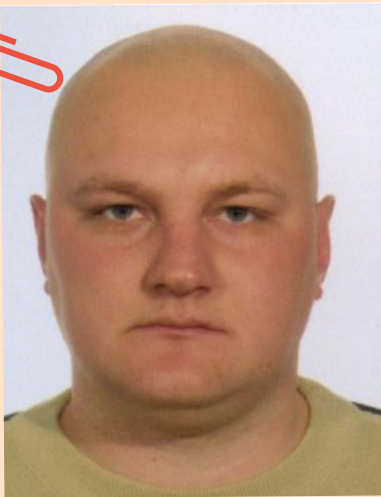
капітан міліцыі, аддзел крымінальнага вышуку,
Цэнтральны РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«...Таксама памятаю гэтага чалавека, але тады, па-мойму, ён быў па-стрыжаны карацей, менавіта броўкі домікам я запомніў. Па-мойму, ён прыводзіў і выводзіў усіх, у дворык выводзіў усіх ... вось гэтыя броўкі і кароткая стрыжка была ў яго. Амаль пад нуль».

№ 007

ФИО

**Находка Уладзімір
Тадэвушавіч**

должность, звание

міліцыянт-канваір, канвойная група, міліцыя
грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

№ 008

ФІО

**Сайфулін Міхаіл
Мікалаевіч**

должность, звание

участковы інспектар міліцыі, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

№ 009

ФІО

**Кудравец Алг
Віктаравіч**

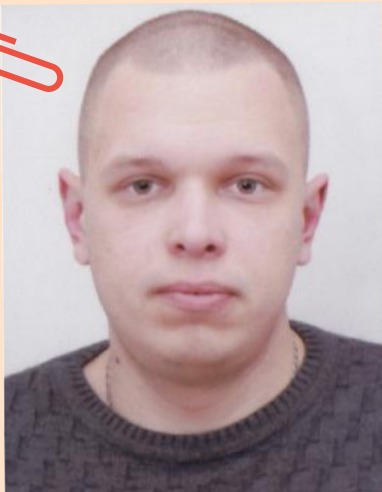
должность, звание

участковы інспектар міліцыі УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі

Причастность к пыткам

З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

ФІО

**Асіпенка Сяргей
Аляксандравіч**

должность, званіе

супрацоўнік крымінальнага вышуку Цэнтраль-
нага РУУС г. Мінска

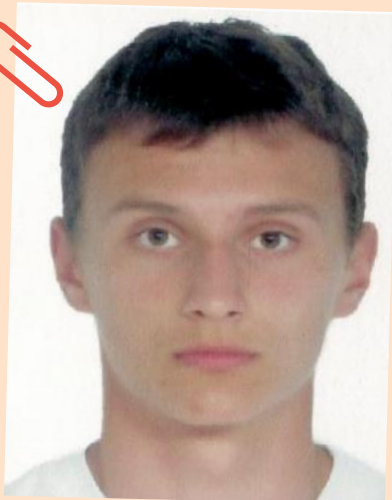
Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у збіцці і катаваннях затрыманых у Цэнтраль-
ным РУУС г. Мінска.

«Падобны на чалавека, які як бы адзін з канваіраў. ...Там нацягваў счэпкі на рукі. Гэта адзін з тых... там была "лесвіца смерці". Так, так званая, на кожнай прыступцы сядзеў. І гэта адзін з тых, хто абмацваў, праводзіў вобшук пасля таго, як з камеры людзей выводзілі... Гэты менавіта абмацваў, сцяжкі нацягваў, абшукваў, збіваў затрыманых міліцэйскай палкай і нагамі».

№ 011

ФІО

**Патоцкі Кірыл
Віктаравіч**

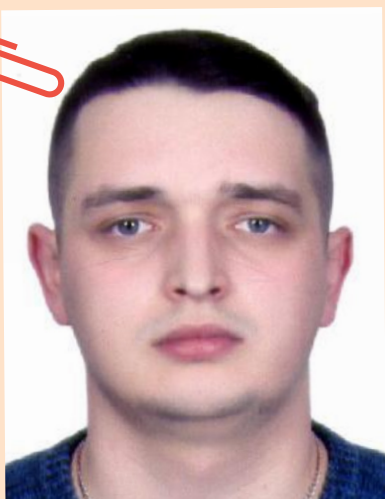
должность, звание

участковы інспектар міліцыі, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

№ 012

ФІО

**Маліноўскі Аляксей
Аляксандравіч**

должность, звание

оперупаўнаважаны УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, аддзел па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі, крымінальная міліцыя Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Знаходзіўся ў Цэнтральным РУУС у пакоі, дзе было шмат міліцыянтаў».

№ 013

ФІО

Скарупа Дзяніс Сяргеевіч

должность, звание

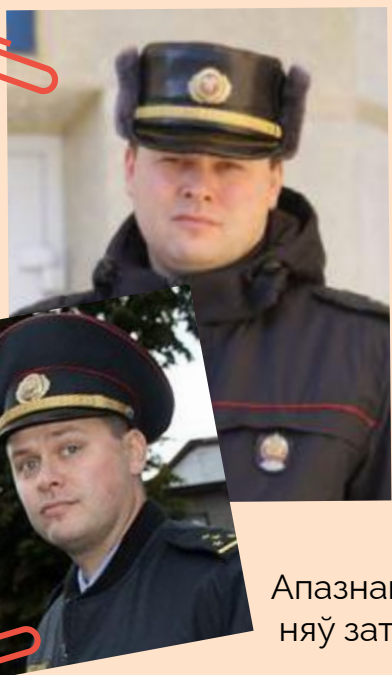
міліцыянт УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, рота патрульна-паставой службы міліцыі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«...Падобны на аднаго з тых, хто быў тады ў кабінце, калі ўсіх заводзілі».

№ 014

ФІО

**Чарняўскі Аляксей
Анатольевіч**

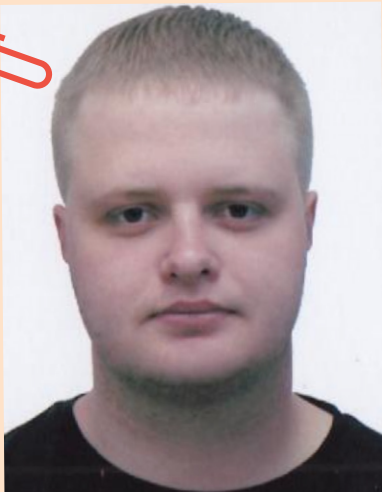
должность, звание

старэйшы ўчастковы інспектар міліцыі, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«...Прымаў заявы пра тое, што іх родныя зніклі, і быў супрацоўнік, які стаяў на брамах і прымаў заявы, таму што ўнутр нас не пускалі. 10 жніўня 2020-га ў раёне 10 гадзінаў вечара».

ФІО

**Крывашэін Вячаслаў
Андрэевіч**

должность, звание

участковы інспектар міліцыі УУС Адміністрацыі
Цэнтральнага раёна г. Мінска, аддзел аховы
правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамад-
скай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыма-
ных у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

*«...Падобны на следчага, які сядзеў там, дзе афармляліся дакументы.
Спачатку твар быў адкрыты, потым надзеў балаклаву».*

*«Магчыма, гэты следчы нейкі, дзе нас дапытвалі, каб мы падпісвалі ўсе
паперы. Сядзела шмат розных следчых, шмат абвінавачаных, і яны ўсіх
нас, карацей, у агульным пакоі. Падобны на аднаго з іх вельмі».*

№ 016

ФИО

**Пятровіч Андрэй
Леанідавіч**

должность, звание

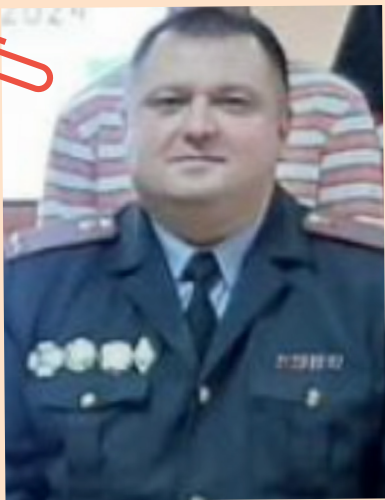
начальнік аддзела крымінальнага вышуку,
крымінальная міліцыя Цэнтральнага РУУС
г. Мінска, ГУУС Мінгарвыканкама

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Гэты падобны на таго, хто мог сядзець у кабінеце, калі адбіткі здымалі. ...Ён падобны на маёра, які запісваў, які пратаколы раздаваў».

№ 017

ФИО

**Корсак Сяргей
Уладзіміравіч**

должность, звание

начальнік інспекцыі УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, інспекцыя па справах непаўнагадовых, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Начальнік нейкі. Ну вось гэты падобны максімальна на таго, хто быў з тых, хто нас выводзіў, хто кантраляваў вывад з камеры нас».

ФІО

**Кішкевіч Дзмітрый
Вячаслававіч**

должность, звание

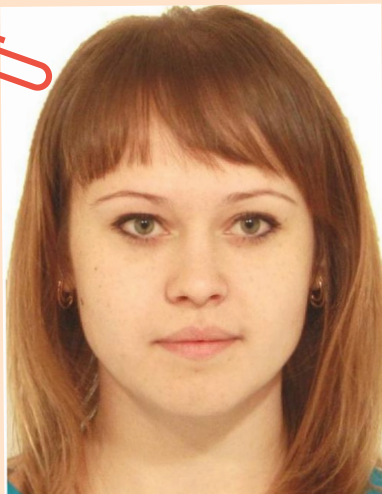
старэйшы оперупаўнаважаны крымінальнага
вышуку, крымінальная міліцыя Цэнтральнага
РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Гэта было ў ноч з 12 па 13 жніўня, з серады на чацвер. Хутчэй за ўсё, гэта было каля гадзіны ці дзвюх, а якой нас там адпусцілі ў чацвер 13 жніўня 2020 года. І вельмі падобны на таго чалавека, які нас выводзіў. Ён не прымаў удзелу ў гвалце над намі, ён, гэты чалавек, падышоў да нас ужо пасля. І людзі ў балаклавах (чорная маска на твары) сказалі, што "яны яшчэ не вывучылі свой урок", і нас перавялі да іншай сцяны. І праз нейкі час гэты чалавек зноў падышоў і ўжо вывеў нас за браму Цэнтральнай раённай управы ўнутраных спраў і сказаў, што ў "вас не будзе пратакола, нікуды больш не лезьце", і адпусціў дадому».

«Афармляў пратакол у ноч з 11 на 12 жніўня ў кабінце. Пратакол ужо быў напісаны загадзя і не адпавядаў рэчаіснасці. Пад пагрозай збіцця ён прымусіў распісацца ў пратаколе. Я распісаўся, паколькі ў двары РУУС сілавікі збівалі тых, хто адмаўляўся. Увесь гэты час я стаяў на каленях».

ФИО

**Андрэюк Алена
Васільеўна**

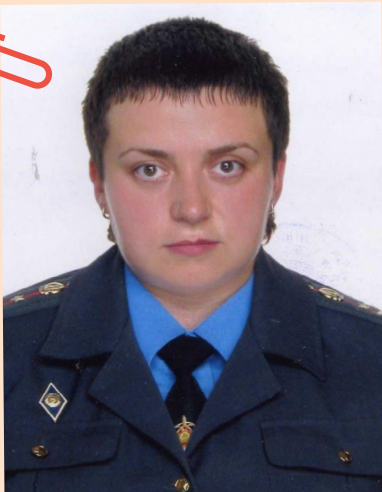
должность, звание

спецыялістка КВІ Цэнтральнага РУУС г. Мінска,
ГУУС Мінгарвыканкама

Причастность к пыткам

Апазнаная пацярпелымі. Удзельнічала ў працэсах аглядаў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Гэта была супрацоўніца РУУС, якая выводзіла нас з будынка РУУС у двор, стаянку РУУС, для таго каб я забрала адтуль свае рэчы. Калі нас туды прывезлі, у нас забралі рэчы, скінулі іх проста ў адну вялікую кучу. І потым у нейкі момант іх трэба было прынесці назад у будынак для агляду рэчаў. Гэта адбылося ў ноч з 11 на 12 жніўня 2020 года. Недзе ў раёне апоўначы, магчыма, за апоўнач».

ФІО

**Шамрук Алена
Уладзіміраўна**

должность, звание

старэйшая ўчастковая інспектарка міліцыі
УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска,
аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі,
міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага
РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаная пацярпелымі. Удзельнічала ў працэсах аглядаў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

Знаходзілася ў ІЧУ на Акрэсціна 13 жніўня, у чацвер (верагодна, у брыгадзе, якая выехала на Акрэсціна з РУУС), разам са Спалівісам. Прысутнічала пры катаваннях і нялюдскім абыходжанні. Выпускала пацярпелых 13 жніўня з ІЧУ на Акрэсціна.

«...Калі мяне фатаграфавалі, там было тры чалавекі. Адзін проста побач сядзеў, другі якраз фатаграфавай, [гэтая] жанчына сядзела за сталом, яна запісвала нешта».

ФІО

**Саўкова Наталля
Віктараўна**

должность, звание

участковая інспектарка УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, інспекцыя па справах непаўнагадовых, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

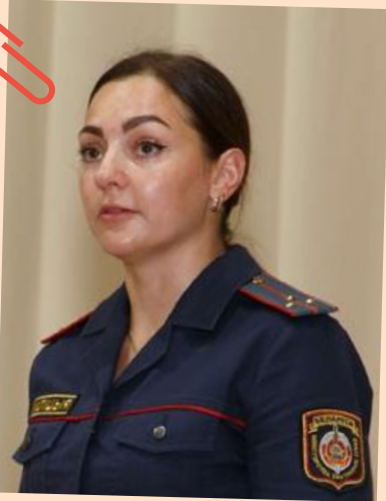

Апазнаная пацярпелымі. Удзельнічала ў працэсах апытанняў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Яна з супрацоўніц РУУС апытвала мяне, складала на мяне пратакол».

«Падобная на тую жанчыну, якая сядзела як клерк. Якая ўласна казалася, як здымаць адбіткі, як стаць на фотаздымак».

№ 022

ФІО

**Каліберава Надзея
Генадзьеўна**

должность, звание

участковая інспектарка УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, інспекцыя па справах непаўнагадовых, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

№ 023

ФІО

**Шэйка Аляксей
Сяргеевіч**

должность, звание

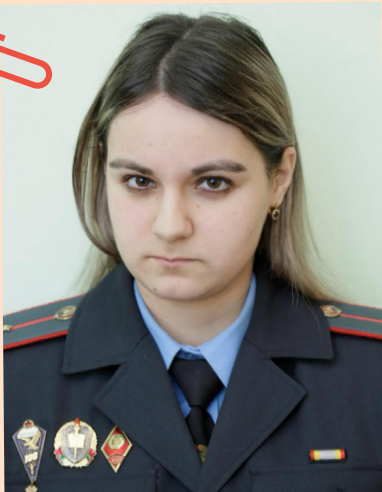
участковы інспектар УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, інспекцыя па справах непаўнагадовых, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у збіцці і катаваннях затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«...Шмат каго збіваў. ...Быў адзін маленькі, старэйшы лейтэнант там, але ён насіў балаклаву з моманту прыезду майго, але вочы вельмі падобныя, і ён усіх там біў вельмі моцна. Ён з задавальненнем гэта рабіў...».

ФІО

**Марыніч Валерыя
Канстанцінаўна**

должность, звание

старэйшая оперупаўнаважаная УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, аддзел па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі, крымінальная міліцыя Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаная пацярпелымі. Удзельнічала ў працэсах аглядаў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Бачыў у Цэнтральным РУУС, стаяла каля дзяжуркі з папкай дакументаў. Была "агрэсіўна настроеная". Казала [на мяне]: "Яшчэ аднаго даўбаёба прывезлі". Бровы спадабаліся, у мяне ў сябра такія бровы, я яшчэ падумаў — бровы хлопца. ...Памятаю, што яна была неяк агрэсіўна настроеная. Па-мойму, яна там у спяцыры служыла, хтосьці казаў, ці спецназ, ці падрыхтоўку нейкую праходзіла».

ФІО

**Кухта Аляксандр
Аляксандравіч**

должность, звание

старэйшы ўчастковы інспектар міліцыі, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Я паспела выдаліць пару мэсэнджараў, на якіх у мяне была інфармацыя, і ён гэта ўбачыў, пасмяяўся. Сказаў, што "ты думаеш, што такая разумная, зараз мы паглядзім". Паспрабаваў узнавіць гэтыя мэсэнджары, у яго нічога не атрымалася. У мяне быў вайбер, былі нейкія перапіскі асабістыя, ён зайшоў і паглядзеў. Мне мама скідвала нейкія вершы падзеяў пасля выбараў. А ён сказаў: "Ой, прыгожыя вершы". Ён таксама называў мяне [імя і імя па бацьку], там, "не хвалюцца", такі вельмі-вельмі клапатлівы. Ён яшчэ спытаў: "Чаго вы ездзіце, чаго вы дома не сядзіце?" Гэта ўсё было ў такім павучальным тоне да дурной дзяўчыны».

№ 026

ФІО

**Генералаў Іван
Уладзіравіч**

должность, звание

участковы інспектар міліцыі, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у збіцці і катаваннях затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Падобны на таго, хто сачыў за парадкам у двары. Біў людзей».

№ 027

ФІО

**Грыневіч Анастасія
Уладзіраўна**

должность, звание

старэйшая інспектарка УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, КВІ, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаная пацярпелымі. Удзельнічала ў працэсах аглядаў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Адна з дзвюх, хто больш за ўсё падобная на жанчыну, якая складала пратакол».

№ 028

ФІО

**Жыбуль Алена
Пятроўна**

должность, звание

участковая інспектарка, інспекцыя па справах
непаўнагадовых, міліцыя грамадскай бяспекі
Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаная пацярпелымі. Удзельнічала ў працэсах аглядаў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«...Падобная на жанчыну, якая складала пратакол».

№ 029

ФІО

**Уладыкоўская Вольга
Міхайлаўна**

должность, звание

старэйшая інспектарка па адміністрацыйнай
практыцы, аддзел аховы правапарадку і
прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэн-
тральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Удзельнічала ў працэсах аглядаў і афармлення дакументаў на затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельніцай збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

№ 030

ФІО

**Германовіч Цімафей
Сяргеевіч**

должность, звание

міліцыянт-кіроўца АДС

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у перавозцы затрыманых у/з Цэнтральнага РУУС г. Мінска. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Вось гэты Германовіч, кіроўца, адвозіў людзей на Акрэсціна. Ён бяздзейнічаў, на вачах у яго здзяйсняліся злачынствы».

№ 031

ФІО

**Цітоў Дзяніс
Андрэевіч**

должность, звание

участковы інспектар міліцыі УУС Адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. З'яўляецца суўдзельнікам збіцця і катаванняў затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Падобны на таго, хто апытваў».

№ 032

ФІО

**Смольскі Мікалай
Пятровіч**

должность, звание

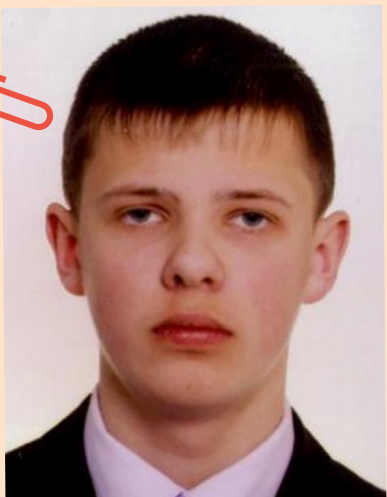
старэйшы ўчастковы інспектар міліцыі, аддзел аховы правапарадку і прафілактыкі, міліцыя грамадскай бяспекі Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у збіцці і катаваннях затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Вось ён усімі кіраваў там. У майцы чорнай быў і ў штанах з чырвонай палоскай. ...Пры вобшуку ён убачыў, што ў мяне пад кофтай майка з "Пагоняй", і адразу мне зарадзіў некалькі разоў у грудную клетку».

№ 033

ФІО

**Спалівіс Алёг
Пятровіч**

должность, звание

міліцыянт-кіроўца Цэнтральнага РУУС г. Мінска

Причастность к пыткам

Апазнаны пацярпелымі. Удзельнічаў у збіцці і катаваннях затрыманых у Цэнтральным РУУС г. Мінска.

«Знаходзіўся на ІЧУ Акрэсціна 13 жніўня. Калі ён даведаўся, што мяне затрымалі яшчэ ўдзень 9 жніўня і я назіральнік, дастаў дубінку, каб збіць. Ужо прыцэльваўся ў раён ног і пахвіны. І жанчына-маёрка, якая побач стаяла, сказала: "Стой-стой-стой, не чапай! Зараз мы іх выпускаем на вуліцу, там журналісты на вуліцы, зараз усе ўбачаць, што яны пабітыя прам свежыя"».

ПРАВАВАЯ КВАЛІФІКАЦЫЯ ДЗЕЯННЯЎ

СУПРАЦОЎНІКАЎ СІЛАВЫХ ОРГАНАЎ БЕЛАРУСІ

«Яго білі 40 хвілінаў у РУУС, потым каля гадзіны біў АМАП. Яго ванітавала ўсю ноч, быў струс мазгоў, гледзячы па ўсім. Ён распавядаў, што ён губляў свядомасць і прыходзіў у свядомасць ад удараў. Былі людзі, якіх білі гадзінамі. Проста гадзінамі іх катавалі. Людзей гэта ўсё адно не зламала. Людзей нічога не зламала, і людзі ўсё адно стаялі на сваім, на сваёй пазіцыі. Гісторыі ўражвалі».

Паводле сведчанняў пацярпелага

Падзеі, якія адбыліся ў Цэнтральным РУУС г. Мінска паказваюць, што яго супрацоўнікі, як супрацоўнікі праваахоўных органаў краіны, якія павінны служыць насельніцтву Беларусі і абараняць яго, а таксама змагацца са злачыннасцю, дзейнічалі ў большай ступені як удзельнікі ваенных фармаванняў, якія выконваюць злачынныя загады.

Сведчанні затрыманых на мірных пратэстах 9–13 жніўня 2020 года грамадзянаў, шматлікія дакументы, дадзеныя імі *Міжнароднаму камітэту па расследаванні катаванняў у Беларусі*, чарговы раз пацвярджаюць, што сілавікі Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь на тэрыторыі РУУС Цэнтральнага раёна г. Мінска ажыццяўлялі масавыя шырока-маштабныя акты гвалту (катаванняў), здзекаў і жорсткасці, якія выяўляліся ў наступным.

Дастаўленыя ў Цэнтральны РУУС людзі, сярод якіх былі непаўнагадовыя

і жанчыны, траплялі пад арганізаванае жорсткае збіццё шляхам прагону іх праз шэраг сілавікоў з дубінкамі (так званыя калідоры). У двары РУУС затрыманых ставілі ўздоўж сцяны і плота і трымалі ў статычнай позе з узнятымі ўверх рукамі пад пагрозай гвалту ці з ужываннем гвалту на працягу доўгіх гадзінаў, што чыніла страшэнныя пакуты і боль. Пры найменшай змене позы ці апусканні рук сілавікі збівалі людзей. Многіх затрыманых кідалі на зямлю, і яны былі вымушаны ляжаць уначы на халоднай зямлі пад дажджом тварам у асфальт ці лужыну з завязанымі ззаду (перацягнутымі будаўнічымі пластыкавымі хамутамі-сцяжкамі) рукамі. Пры гэтым хамуты зацягвалі так моцна, што рукі балелі, дранцвелі і станавіліся ярка-бардовага колеру.

За найменшае непаслушэнства, нясмелы пратэст і проста патрабаванне выконваць закон ішло збіццё, абразы, пагрозы згвалтаваннем. У дачыненні да затрыманых жанчынаў ужываўся фізічны і псіхалагічны гвалт, цынічныя абразы, пагрозы сексуальнага гвалту. Яны так жа, як і мужчыны, стаялі ля сцяны з узнятымі рукамі на працягу многіх гадзінаў.

Утрыманне ў перапоўненых душных і вільготных камерах збітых і абясціленых людзей было раўназначнае катаванню і жорсткаму абыходжанню. Затрыманым не выдавалі ежу, абмяжоўвалі ў вадзе і доступе да прыбіральні. Любыя патрабаванні выканання іх правоў прыгнячалі жорсткай сілай (збіццё дубінкамі, рукамі, нагамі, электрашокерам). Медыцынскую дапамогу, як правіла, не надавалі, лекі не выдавалі, хуткую медыцынскую дапамогу выклікалі ў выключных выпадках. У выніку знаходжання ў РУУС у многіх затрыманых узніклі вялікія праблемы з фізічным і псіхічным здароўем.

Пры такіх абставінах адлюстраваныя ў дадзеным расследаванні дзеянні сілавікоў РУУС Цэнтральнага раёна на тэрыторыі і ў памяшканнях РУУС у дачыненні да затрыманых людзей з'яўляюцца злачыннымі як паводле ўнутранага, так і паводле міжнароднага права. Гэтыя дзеянні цалкам ахопліваюцца складам злачынства, прадугледжанага артыкулам 128 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (злачынствы супраць бяспекі чалавецтва), згодна з якім незаконнае ўтрыманне ў зняволенні, катаванні ці акты жорсткасці, якія здзяйснююцца ў сувязі з палітычнымі перакананнямі грамадзянскага насельніцтва, караюцца пазбаўленнем волі на тэрмін ад сямі да дваццаці пяці гадоў, ці пажыццёвым пазбаўленнем волі, ці смяротным пакараннем.

З пункту гледжання міжнароднага крымінальнага права выкладзеныя акты гвалту кваліфікуюцца згодна з падпунктамі e), f) і k) пункта 1 артыкула 7 Рымскага статута Міжнароднага крымінальнага суда як злачынствы супраць чалавечнасці ў выглядзе зняволення ў турме ці іншага жорсткага пазбаўлення фізічнай свабоды ў парушэнне асноватворных нормаў між-

народнага права, а таксама ў выглядзе катаванняў і іншых нялюдскіх дзеянняў аналагічнага характару, якія заключаюцца ў наўмысным нанясенні моцных пакутаў ці сур'ёзных пакалечанняў ці сур'ёзнай шкоды псіхічнаму ці фізічнаму здароўю.

Сыходзячы з прыведзеных у дадзеным расследаванні фактаў і паказанняў сведкаў, можна зрабіць выснову, што злачынныя дзеянні сілавікоў Цэнтральнага РУУС г. Мінска з'яўляюцца мэтанакіраванымі дзеяннямі ў межах свядомага шырокамаштабнага і сістэматычнага нападу на грамадзянскіх асобаў на тэрыторыі ўсёй краіны і могуць быць кваліфікаваныя як міжнародныя злачынствы — злачынствы супраць чалавечнасці, што істотна адрознівае іх ад звычайных злачынстваў і парушэнняў правоў чалавека¹.

Нягледзячы на тое, што нормы Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь не ў поўнай меры суадносяцца з вызначэннем злачынстваў супраць чалавечнасці, замацаваным у Праектах артыкулаў пра прадухіленне і пакаранне злачынстваў супраць чалавечнасці і Рымскім статутце, разгледжаныя ў дадзенай справаздачы дзеянні з'яўляюцца злачынствамі, за якія вінаватыя асобы павінны панесці пакаранне. Тэзіс пра існаванне злачынстваў супраць чалавечнасці ў якасці злачынстваў па-за залежнасцю ад крыміналізацыі дадзеных паводзінаў паводле нацыянальнага права раздзяляе і Беларусь.

Важна адзначыць, што паколькі злачынства, прадугледжанае артыкулам 128 Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, належыць да найбольш небяспечных злачынстваў супраць міру і бяспекі чалавецтва, артыкул 85 КК усталёўвае, што асобы, вінаватыя ў здзяйсненні гэтага злачынства, вызвалены ад крымінальнай адказнасці ці пакарання ў сувязі з заканчэннем тэрмінаў даўніны не належаць.

1 Гл. Беларусь: Злачынствы супраць чалавечнасці. Прававая кваліфікацыя злачынстваў рэжыму А. Лукашэнкі. Раздзел 2. Злачынствы супраць чалавечнасці: шырокамаштабны і сістэматычны напад на грамадзянскіх асобаў. С. 21–30. https://torturesbelarus2020.org/wp-content/uploads/2022/12/belarus_prestuplen%Do%B8ya_prot%Do%B8v_chelovechnost%Do%B8_2021-1.pdf

